

Leto I.

1924/1925

Štev. 7-10.

Izdaja konzorcij »MLADINE« v Ljubljani. — Tiska tiskarna »Merkur« v Ljubljani.
Urejuje: Stanko Tomšič. Odgovorni urednik: Andrej Šifrar.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Škofja ulica 8, pritličje.

Rokopisi se ne vračajo. Naročnina, reklamacije itd. naj se pošiljajo samo upravi.
Naročnina znaša za Jugoslavijo celoletno 20 Din. V podrobnih razprodaji stane
7.—10. številka 8 dinarjev.

MLADINA izhaja tekom šolskega leta po enkrat na mesec.

Poštšina plačana v gotovini.

Vsebina 7.—10. številke:

Ob zaključku I. letnika. Stran 85. — Miloš Štibler: Dijak in počitnice. Stran 86. — Fr. Štrajnar: Liga narodov in dijaštvo. Stran 88. — Komunistično gibanje na naših srednjih šolah. Stran 89. — Dr. Janko Lokar: Izgledi filozofskega študija v naši državi. Stran 90. — Dr. S.: O študiju medicine. Stran 93. — Inž. V. Koželj: Visokošolski študij elektrotehnične stroke. Stran 94. — Dr. A. Tavčar, Zagreb: Študij agronomije na naših univerzah. Stran 97. — Študij šumarstva. Stran 100. — Prof. dr. F. I. Zavrnik: Nekoliko o veterinarskem študiju. Stran 101. — L. B.: Naše šolstvo z ozirom na gospodarske prilike v državi. Stran 103. — Ing. Stanko Dimnik: Ustroj in namen tehniške srednje šole. Stran 107. — Prof. ing. Petkovšek: Kmetijski študij s posebnim ozirom na srednjo kmetijsko šolo. Stran 110. — F. Veber: Sokrat. (Dalje.) Stran 114. — Odlomki. Stran 123. — Prosveta. Stran 127. — Šport. Stran 128. — Fotošport. Stran 130. — Šala in zabava. Stran 131. — Šah. Stran 132.

za dame gospode in otroke		O. Bernatović LJUBLJANA MESTNI TRG ŠT. 5	Od dobrega najboljše: narejene obleke dežni plašči kožuhovina trikotaža klobuki l. t. d.
------------------------------------	---	---	---

Obleka

moška, iz pristnega češkega ševijota in fina dunajska konfekcija 660 Din, fina damska volnena obleka 240 Din, damski plašč 450 Din, fantovska obleka 75 Din, dekliška obleka 50 Din razpošilja veletrgovina R. Stermecki, Celje, št. 46. Ilustrovani cenik s čez 1000 slikami se pošlje vsakemu zastoj, vzorci od sukna kamgarna in razne manufakturne robe pa samo za 8 dni na ogled. Kdor pride z vlakom osebno kupovat, dobi nakupu primerno povrnitev vožnje. Naročila čez 500 Din poštnine prosto. Trgovci engros cene.

Ob zaključku I. letnika.

Kratka doba komaj 7 mesecev nas loči od dneva, ko je zagledala luč sveta prva številka »Mladine«. Porodila se je v razmerah, ki kljub njeni najboljši volji niso obetale rožnate bodočnosti. Saj ne pozna razdrapanost današnjega javnega življenja nobenih meja in današnji rod — razen častnih izjem — ne razločuje več strankarstva od kulture. Vse to je preizkusila v svojem prvem letniku »Mladina«. Vem, da se bo marsikdo čudil, da zadostuje gotovim gospodom par imen naših sotrudnikov - strokovnjakov, da proglasijo nad nami večno prokletstvo, ne da bi prečitali le en stavek vsebine, in vendar je to gola resnica. Tudi uredništva nekaterih dnevnikov so se pokazala vredna duševne veličine teh gospodov. A če so mislili, da je današnja mladina brez izjeme enaka onim, ki se prodajo z dušo in telesom za boro štipendijo, za kotiček v dijaškem domu ali celo za liter vina, so se motili. Nismo nikaki oboževalci zlatega teleta in naša kolena se ne tresejo in upogibajo pred njim. Zato so se tudi gospodje motili, ko so mislili, da nas bodo uničili, če se jim takoj ne podamo.

Naša mladina je potomec zdravega slovenskega kmeta, zato je toliko poštena in značajna, da ne bo prodajala svojega prepričanja in svoje poštenosti za skledo leče, in je tudi toliko trdna ter odločna, da ne bo klonila duhom pod prvim udarcem valpetskega biča, ki ga zavihiti nad njo roka zgubljenega ali prodanega človeka.

Na te lastnosti naše mladine smo zidali »Mladino«. Zato je kljub vsem ogromnim zaprekam, ki so se ji stavile na pot v prvem in najtežjem letu, ne samo vztrajala, temveč se tudi tako utrdila, da se ji ni bati bodočnosti. Medtem, ko so se morale njene sile do sedaj uporabljati v izdatni meri za obrambo njenega obstanka, bo v prihodnjem letniku posvetila vse svoje moči kakovosti svoje vsebine, da bo tako v polnem obsegu izpolnjevala prevzeto nalogo in s tem dobro služila nadi naše bodočnosti, naši mladini.

Miloš Štibler:

Dijak in počitnice.

Že beseda »počitnice« sama kaže, da bi ta del leta naj služil dijakovemu počitku ali počivanju. Vendar pa ta počitek ne sme biti istoveten s popolnim brezdeljem, z lenuharenjem. Tako pojmovanje bi bilo vsekakor pogrešno, posebno še kar se tiče dijakovega duševnega življenja in udejstvovanja. Telo naj si odpočije s pomočjo svežega zraka, tečnejše hrane itd., umstveno udejstvovanje pa radi počitnic ne sme prenehati. Vsekakor se bo dijak v počitnicah le prav izjemoma bavil s šolskimi predmeti, pač pa ima v tem času dosti priložnosti, da svoje obzorje širi s spoznavanjem materij, s katerimi se šola često sploh ne peča, dasiravno igrajo v življenju znatno vlogo.

Ako se spomnim počitniškega življenja predvojnega slovenskega dijaštva, najdem v glavnem dve vrsti udejstvovanja, ki je bilo v stanu dijaku širiti duševno obzorje. Ena vrsta so bila potovanja, a druga dijaško prosvetno in manjšinsko delovanje.

Potovati je od nekdanj zelo priljubljena navada dijakov. Potovanje krepi telo, posebno pešhoja, ob enem se širi obzorje, ker dijak spoznava nove kraje, nove ljudi, nove navade, nove načine gospodarskega, kulturnega in družabnega življenja, nove razmere. Obenem je potovanje zabava, posebno še, ako potujemo v prijetni družbi in po lepih, zanimivih krajih. Vse to je dijaka v počitnicah vedno gnalo v tujino. Vsekakor je predvojni slovenski dijak tudi tu imel neprijetnosti materialnega značaja, kajti stara država mu pri želji potovati z ničemur ni šla na roko. Edina podpora so bili ljudje, ki so potujočemu dijaku dajali stanovanje, hrano in včasih tudi denar. Seveda pri takih skromnih sredstvih o dolgih potovanjih ni bilo govora. Navadno je bil cilj potovanja, spoznati manjši ali večji del slovenske domovine.

Glede počitniškega prosvetnega in narodnoobrambnega (manjšinskega) delovanja pa je predvojno slovensko dijaštvo bilo naravnost vzorno. Prosvetno delo se je pričelo pri dijaku samem. Vsake počitnice se je vršilo veliko število krajevnih sestankov dijaštva v raznimi poučnimi predavanji, istotako so se vršili sestanki za celo Slovenijo. Tu so se obravnavala razna vprašanja, ki se tičejo dijakovega materialnega in duševnega življenja, posebno mnogo pa se je govorilo o tem, kako bi dijaki mogli sodelovati pri prosvetnem delu med narodom in pri narodnoobrambnem delu. S tem je cel pokret dobil dobro teoretično podlago, na kateri so dijaki začeli ustanavljati ljudske knjižnice in bralna društva, prirejati poljudna predavanja, gledališke predstave, veselice itd. Istotako so dijaki zelo marljivo sodelovali v narodnoobrambnih društvih.

Kako izgledamo danes?

Glede potovanj je razpoloženje ostalo isto. Dijaka v počitnicah žene v tujino. Želi spoznavati nove kraje, ljudi in razmere. Ostal je torej tak, kakoršen je dijak vedno bil. Pa mu je v novi državi to

tudi mnogo lažje, nego je bilo v Avstriji, kajti Jugoslavija podpira tako dijakovo stremljenje z dovoljevanjem raznih ugodnosti na železnicah, s pospeševanjem Ferijalnega saveza itd. Razen tega obstoji organizacija skavtov, sokolov, raznih sportov itd., kjer se potovanje istotako pospešuje. Slovenski dijak ima v Jugoslaviji mnogo več možnosti za potovanje, nego je imel v Avstriji in se radi tega sedaj tudi mnogo več potuje, nego se je potovalo poprej. Prav je tako!

Kar se tiče prosvetnega dela, pa je povojni slovenski dijak daleč zaostal za svojim predvojnim tovarišem. Manjka oni del prosvetnega dela, ki je namenjen izobrazbi dijaka samega in manjka dijakovo delo med narodom. So poedine izjeme, toda nikjer nič smotrenega, nič organiziranega. Čas je že, da se to spremeni na bolje. Seveda kako? Ako naj nastane nov pokret, mu je treba pred vsem dati temeljno idejo. Mislim, da bi to ne bilo težko najti. Dijaštvo se povrni tja, kjer je bilo slovensko predvojno dijaštvo: Povrni se prosvetnemu delu med narodom! Ustanavljaj knjižnice, bralna društva, prirečaj predavanja, poučne tečaje, gledališke predstave, zabave, koncerte itd. Ne misli, da je to nepotrebno, ker itak že imamo Jugoslavijo! Bolj je potrebno kakor je bilo poprej, kajti za ohranitev narodne svobode je treba morda celo več napora, kakor za pridobitev iste! Zato se naj dijak zopet posveti narodnemu prosvetnemu delu, s katerim se v vsakem pogledu krepi moč naroda. V to svrhu naj se osnujejo zopet posebne organizacije, prireajo naj se dijaški lokalni sestanki manjšega in večjega obsega in se pripravijo tla za smotreno dijaško počitniško prosvetno organizacijo.

Posebne dolžnosti ima v tem pogledu dijaštvo, ki je prišlo s kmetov. Kmet in kmečko ljudstvo je — bogve po čigavi zaslugi! — v prosvetnem pogledu najbolj zanemarjeno. In je zanemarjeno na veliko škodo države, domovine. Vsled zanemarjenosti trpi ljubezen in zaupanje do države, sploh smisel za državo in svobodo domovine; silno pa trpi tudi naše gospodarstvo, kajti danes ni več nobenega dvoma, da bolje izobražen kmet več in boljše producira, kakor manje izobražen njegov tovariš. Silna je škoda naroda radi zaostalosti v izobrazbi. Posebne važnosti je to pri Jugoslovanih, ki smo po ogromni večini kmetski narod. Več izobrazbe, več prosvete kmetu in podeželskemu ljudstvu vobče, to postani zopet počitniško geslo slovenskega dijaštva. Vi resnejši in razumnejši začnite! Vse Vam bo sčasoma sledilo in odobravalo Vaše delo!

Glede obrambnega dela tudi niste brez dolžnosti. Toliko in toliko stotisoč naših rojakov še ječi v tujem robstvu in potrebuje naše pomoči. Naši so, zato pomagajmo! Ljubimo svoje, ne da bi s tem morali tudi že sovražiti drugorodce. Ljubezen do lastnih rojakov ne sme biti niti vzrok, niti posledica sovraštva do tujerodcev. Ljubimo svoje neodrešene rojake in pokažimo to ljubezen s smotrenim narodno-obrambnim delom. Dosti je organizacij, ki nudijo dijaku možnost za sodelovanje, a dijaki naj eventualno razmišljajo tudi o novih delovnih metodah na tem polju. Narodnoobrambno delo zahteva mnogo idealizma. Mladina je vedno najidealnejša, zato bi ona morala naše narodno-obrambno delo naravnost voditi.

Fr. Štrajnar:

Liga narodov in dijaštvo.

Mnogi geniji vseh vekov so se pečali s problemom svetovnega miru in mnogi med njimi so tudi zagovarjali vojno, ne morda iz veselja do klanja, ampak iz mišljenja, da ne bo moglo človeštvo spraviti svojih interesov v harmonijo mirnim potom, nego le z vojno. To svojo tezo so posebno modernejši zagovorniki vojske zagovarjali navidezno z jakimi dokazi, ki so si v znanstvenem svetu pridobili trdna tla, to je »z bojem za obstanek«. Oni vidijo ves napredek človeštva v brutalnem, mehničnem boju za obstanek, kateremu edinemu se ima zahvaliti ves razvoj v prirodi. Boj med posamezniki in boj med skupinami, to je za nje pogoj napredka. To geslo se je najbolj očitno pokazalo v gospodarskem imperijalizmu. Nasproti tej tezi pa se je pojavila druga teza in ni slučaj, da se je pojavila v ruskem znanstvenem svetu in sicer, da ima za razvoj kakor v živi tako v mrtvi prirodi največ zaslug kooperacija. Ruski učenjak Kropotkin je podprl to tezo z znanstvenimi dokazi, ki so mnogo tehtnejši kot prvi. Dasi sta obe tezi zašli preveč v ekstreme, je za nas jasno, da načelo kooperacije ne izgubi na svoji veljavi.

Mnogo se govori o bodočnosti slovanstva, o slovanski eri, ki ima preobraziti in prekvasiti človeštvo. Kakor izgleda navidez to prerokovanje romantično, zadobi znanstveno podlago s tem, da je čut za mirno kooperacijo pri Slovanih najbolj razvit. Kar se pa tiče nesloge Slovanov, ni to protidokaz, ker je vseh neslog kriv tuji vpliv, kateremu se Slovani kaj radi upognejo. Tudi geniji drugih narodov, ki niso imeli znanstvenih dokazov za kooperacijo, so čutili v sebi, da mora priti do nje. Propagirali so idejo pacifizma, idejo sloge in miru med narodi. Ti pa so ostali izolirani, ker bili so pesniki, živeči v nadzemskih sferah, nevedoči za brutalno realnost. Vsak pokret je pesniški, saj izhaja iz popolnejših ljudi, ki kažejo, v katero smer mora človeštvo iti, da se bo moglo nadalje razvijati in razcvetati. Tako je tudi s tem pacifističnim pokretom. Pesniški je bil ta pokret, mir in ljubezen naj zavladata nad narodi. Pacifistične teorije so slo-nele na sekundarnih pojavih človeške družbe, na medsebojni ljubezni in dr., dočim niso imele nobenega stika s primarnimi pojavi, to je z gospodarskimi in so s tem izgubile na vrednosti. Še-le takrat, ko je pacifistični pokret dobil stik s tem vprašanjem, ki tanga vsakega posameznika, je zadobil znanstveno podlago in svojo realnost.

Velikanski napredek tehnike je pospešil pacifistično idejo. Saj sloni ves promet na mednarodnih ugovorih in precej tukaj se kaže potreba mednarodnega foruma. Že preje so bili nekateri mednarodni forumi, bodisi za znanost ali za verstvo, vendar niso imeli ti mednarodni forumi za pacifizem veliko zaslug, ker pač ni prišlo gospodarsko vprašanje nikdar v ospredje. Kakor že omenjeno je nastala sedaj gospodarska potreba mednarodnih forumov in vojna

kot najbrutalnejši izraz te potrebe spada pod to kompetenco. Tak mednarodni forum je fundament, na katerega moramo zidati svoje pacifistične nazore. Vsako govoričenje o ljubezni je mlatev prazne slame.

L. 1920 se je osnoval tak mednarodni forum »Liga narodov« s sedežem v Ženevi. »Liga« je zveza svobodnih držav, ki ima nalogo urejati svetovna gospodarska vprašanja, spore med posameznimi državami, bodisi da so ti spori gospodarskega ali kakega drugega značaja, kratkomalo ona ima namen povzdigniti človeštvo v socialnem in kulturnem oziru na stopnjo, katero more doseči le v kooperaciji vseh narodov. Težko je delo, treba je časa, toda kakor so znale države najti pot do harmonije interesov posameznikov in posameznih pokrajin, tako se mora najti pot, dasi je neprimerno kompliciranejša in težavnejša, do harmonije interesov posameznih držav.

Kakor so posamezne države pri ureditvi svojih notranjih sporov znale povzdigniti čut kooperacije in čut požrtvovalnosti v svrhu večjega napredka skupnih koristi, tako mora tudi »Liga« ubrati to pot in si vzgojiti narode za kooperacijo. Ravno tu čaka našo omladino ogromno delo. Liga narodov ni konferenca državnikov, kakor jo smatra naša inteligenca, konferenca, ki je sicer vredna, da se o njej informira, kakor se informira o sestanku dveh vladarjev, temveč ona mora biti živa tvorba, ona je mednarodni parlament, s katerim moramo živeti in mu pomagati. Narodi morajo biti impregnirani z duhom kooperacije in požrtvovalnosti vseh narodov za socialni in kulturni povzdig človeštva. Tudi v našo slednjo kmetsko vas naj prodre ta ideja. Šele takrat bo ta »Liga« pravi mednarodni parlament, ko si bo ljudstvo v istega samo volilo zastopstvo. To je pa le mogoče, če bo ljudstvo za to zrelo in vzgojeno.

Na ljubljanski univerzi se v kratkem osnuje društvo za ligino propagando. Namen ima upoznavati svoje člane s programom in organizacijo »Lige« ter tako usposobljati člane za delo. Tudi za naše srednješolce bi bilo dobro, da posvete temu vprašanju malo več časa. Bližamo se novi dobi in zgradba te nove dobe se ne sme vršiti brez nas.

Komunistično gibanje na naših srednjih šolah.

Listi so prinesli zadnji čas vest, da so oblasti razkrile komunistično gibanje med našimi srednješolci. Tej vesti je malokdo starejših verjel, ker je bila naša mladina, dasi razcepljena na razne politične stranke, če se sploh more govoriti o politični orientiranosti med srednješolci, doslej vedno nacionalistična in je sledila vedno z navdušenjem narodnemu praporu. Toda uvedena preiskava je brezdvomno dognala, da se širi na naših srednjih šolah boljše vizem, čigar agitacija je zelo spretno zasnovana. Zamišljeno je, da se vrinejo

komunizmu vdani dijaki, skrivajoč svoje pravo mišljenje, v vsa dijaška društva in jih skušajo privedi v boljševiški tabor, ko dobe v njih kot odborniki odločilni vpliv. Zadnje niti tega gibanja vodijo na Dunaj v boljševiški komisariat, v katerega službi stoje nekateri slovenski visokošolci, ki študirajo na Dunaju. Tudi doma na Slovenskem stoje v prvih vrstah komunističnega pokreta vseučiliščniki, ki zbirajo srednješolce k tajnim sestankom. Ker je mladina po svoji navadi dovzetna za vse, kar je ekstremno, se ne smemo čuditi, da je našel boljševizem pri njej odziv, zlasti ker gledajo naši srednješolci na komunizem s stališča neizkušenih, od življenja neprevaranih teoretikov, katerim je neznana krvava stran boljševizma, kakor nam jo kaže življenje, ki se ne ustavlja ob teoretičnih zaključkih boljševiških prevratnikov. Za nas bi pomenil vsak boljševiški prevrat narodno in gospodarsko smrt, zato želimo, da se ne podaja naša mladina v smrtonosni vrtinec komunistične vode. Sploh je za našo mladino na srednjih šolah najbolje, da se ne vdnija nobeni politični stranki in ne gubi dragocenega časa z nehvaležnim politiziranjem, ki je že marsikateremu naših mož prestriglo pot, ki bi jo sicer lahko šel po svojih zmožnostih. Ustanavlja si naj prosvetne krožke, kjer se naj bavi z literarnimi, narodnogospodarskimi in podobnimi vprašanji ter si tako širi svoje obzorje prek šolskega, na kar se ji ne bo pozneje v življenju težko orijentirati. Slovenci imamo še vedno dovolj lastnih, težkih vprašanj, katere je treba rešiti, in pri nas govori vse zoper to, da bi dajali žrtve boljševškemu pokretu, katerega se branijo večji in močnejši narodi z dolgo, lastno zgodovino, ki jih brani pred poginom in razpadom.

Preiskava glede komunizma je pa pokazala še neko slabo in obsojanja vredno stran med našimi srednješolci, ki kaže, da se pri nas prav malo dela za vzgojo značaja. Med dijaštvom se je vgnezdilo namreč ovaduštvo, ki ne vidi v sošoleu z drugim mišljenjem tovariša, ampak sovražnika, katerega je treba uničiti. Kdor je zaslepljen, tega ne skušajmo rešiti s sovraštvom, ampak s pomočjo ljubezni! Življenje je težko ter kratko, zato ga lastno sovraštvom ne sme greniti. Izobrazba duha je potrebna, a edino plemenitost srca blaži življenje. Srednješolska leta so najlepša doba našega življenja in naša stvar je, da nam ne otemni spomin nanjo breznačajnost in srčna neplemenitost.

Dr. Janko Lokar:

Izgledi filozofskega študija v naši državi.

Gospod urednik! Naprosili ste me, da Vam napišem svoje misli o izgledih filozofskega študija pri nas, češ da je treba našim maturantom informacij v odločilnem trenutku izbire bodočega poklica.

Te informacije so potrebne pač samo za one, ki jim je lastna oseba s svojimi zmožnostmi, s svojim nagnjenjem in hotenjem še neznana in ki še lahko krenejo na desno ali levo. Kdor pa je že spoznal

samega sebe, ta je odločen in te odločitve se ne bo kesal, četudi bi ga ne peljala po s cvetjem posuti poti, ker je odločitev posledica njegovega bistva in je skladnost med osebnostjo in delom, ki ga opravljam, neporušljiv vir notranje zadovoljnosti in sreče, ki je več vredna kot minljivi zunanji blesk. Kdor išče tega v svojem poklicu, ta naj gre mimo filozofskega študija, ki je med vsemi najbolj idealen in vodi v službe, ki zahtevajo tiho, žrtev polno delo, katerega pa ne nagraja široka javnost ni s težkim denarjem ni z visokimi častmi.

Filozofski študij odpira vrata skoro izključno samo v državno službo, ki pa ne vleče več, ker je izgubila po vojni svoj nekdanji ugled vsled nizkih plač in nesigurnosti uradniškega položaja, s katerim se igrajo naše politične stranke. Ta državna služba je pa zopet predvsem učiteljska in pripušča bore malo izhodov (izjemo delajo posamezne grane, n. pr. kemija, ki odpira široko polje udejstvovanja), ako bi prišel kdo do spoznanja, da ni zanj. Zato si naj vsakdo dobro ogleda sebe, preden se odloči za filozofski študij.

V učiteljskem poklicu vidi mnogo maturantov baš nasprotno tega, kar je. To je namreč med vsemi državnimi službami najtežja. Na dan zahteva večurno delo, ki ga je treba opravljati neprestano z vso prisotnostjo in napetostjo duha, razen tega pa nalaga mnogo domače priprave in neprestan študij, kajti kdor se izkoplje iz knjig in loči od njih, ko prejme usposobljenostno izpričevalo za učitelja, ta v istem hipu diskvalificira samega sebe za učitelja, ki ne sme nikdar zaostajati za napredovanjem svoje stroke.

Vrhu tega je učiteljska služba taka, da človek najprej v njej pekaže svojo nesposobnost. V vseh drugih državnih službah lahko prikriva ali svojo nezmožnost ali svojo lenobo, tu je ne more. Stotine v svoje otroke zaljubljenih staršev spremljajo njegovo delo in po sto bistrih, kritičnih oči opazuje od ure do ure vsak njegov gib, vsako njegovo kretnjo. Mladim ljudem ne uide nič, kar je na učitelju slabega; kar pa je na njem dobrega, tega mu ne štejejo v dobro, ker si mislijo, da ni to dobro njegova zasluga, ampak da je v zvezi s službo.

Zato bi bilo pravilno, da bi se posvečali temu študiju, v kolikor mislijo na javne službe, le najboljši dijaki, ki čutijo že v srednji šoli resnično veselje do knjige, do predmeta ter do pouka in imajo smisel za tiho, požrtvovalno delo, ki jim ne bo prinašalo gmočnih dobrin, priznanje pa le redko. Tako je tudi bilo pri nas pred tridesetimi leti, dekler ni privedlo pomanjkanje učiteljskega osebja in množica praznih službenih mest do tega, da je navalilo na filozofski študij mnogo mladih ljudi, ki so imeli za vse prej sposobnost kot za učitelja. Ta okolnost je povzročila v zvezi z raznimi odredbami, ki so bile izdane na korist dece višjih krogov, propadanje naše šole.

Filozofski študij kot pot do vsakdanjega kruha si naj izbere samo oni, kdor je rojen za učitelja glede duševnih in telesnih sposobnosti in si je v svesti velike odgovornosti učiteljskega poklica. Napačno je namreč naziranje, da se daje učitelju potrebne lastnosti navzeti iz knjig ali da zadostuje, če posnemam vzornega učitelja.

Pa še eno: kdor ne čuti v sebi ljubezni do svojega rodu in svoje

države, ta naj rajši ne misli na učiteljski poklic, kajti pri nas mora biti šola glavni činitelj pri ustaljenju naše države v narodno in kulturno enotno.

Izgledi filozofskega študija pri nas še niso slabi. Država potrebuje nujno okroglo 800 učiteljskih moči za srednje šole, in to tudi, ako izvede nameravano redukcijo, ki pa ostane skoro gotovo na papirju, dasi bi bila potrebna. Vmešali se bodo namreč in bodo odločevali pri tem čisto prosvetnem vprašanju politiki, ki so tudi zakrivili ustanovitve nepotrebnih srednjih šol. Potreba bo obstajala še nekaj let, ker se bo morala učna uprava prej ali slej odločiti, da odslovi vse ne popolno kvalificirane nastavljenice, ako hoče, da se naše srednje šolstvo dvigne, in ker imamo precej učnih moči, ki so ali bodo v kratkem doslužile. Dalje bo treba prelomiti s prakso, ki velja posebno v Sloveniji, da se nastavljajo na učiteljskih moči z neakademsko izobrazbo. Ako hočejo biti učiteljišča na stopnji srednjih šol, ne smejo imeti učnih moči z izobrazbo, ki ne odgovarja zahtevam srednje šole.

Tudi nove strokovne šole, po katerih se javlja vsepovsod zahteva, bodo dale premnogim filozofom kruha.

Naval k filozofskemu študiju je sicer na vseh naših vseučiliščih velik, a pomisliti moramo, da ima mnogo vpisanih slušateljev že službo, a mnogo jih s študijami ne misli resno, kajti baš filozofijo si ljudje radi izbirajo kot neke vrste znanstven šport. Tudi mnogo slovenskih dijakov misli bolj na skorajšnjo službo kot na izpit. Danes pa mora vsakdo s tem računati, da vsaj v Sloveniji ne bo dobil službe s samim absolutorijem, ki pomeni kot dokaz sposobnosti pri marsikom manj kot zrelostno spričevalo, ki ga je prejel po osemletnem delu, medtem ko dobi absolutorij lahko po štiriletnem lenarjenju.

Odločno pa svarim naše maturante in filzofe sploh pred sedaj veljavnimi izpitnimi skupinami, ki so seveda študentu kot malozahtevne po godu, ki pa zmanjšujejo v isti meri njegovo upornost. Vsakdo naj gleda, da dobi čim širšo kvalifikacijo!

Nenormalno in za bodečnost slušateljev škodljivo je, da jih pošlva na ljubljanskem vseučilišču od 163 rednih moških študentov filozofske fakultete 116 filozofijo (prof. Veber ima preveliko privlačno silo!), 91 pedagogiko, 25 matematiko, 32 fiziko, 26 kemijo, 32 zemljepis, 27 zgodovino, 21 zoologijo, 19 botaniko, 18 mineralogijo, 17 geologijo, 74 slovansko filologijo, 45 romansko filologijo, 27 germansko, 16 klasično, 17 primerjalno jezikoslovje, 26 umetnostno zgodovino, 21 klasično arheologijo, 9 angleščino, 10 ruščino, 1 češčino.

Noben ravnatelj ne more pri najboljši volji uporabiti kandidatov s sledečimi skupinami: pedagogika, etika in psihologija kot glavni, zgodovina filozofije, logika in estetika kot stranski predmeti ali teorija spoznanja, logika, psihologija in zgodovina filozofije kot glavni, pedagogika, etika in estetika kot stranski predmeti. Pa tudi druge skupine niso bolje, če niso naravnost nemogoče. Nesmiselno je zahtevati od kandidata izpit iz književnosti kakega jezika kot glavni predmet, a iz jezika samega kot stranski predmet, ko je pouk obeh združen!

Zle posledice teh skupin se že kažejo na srbskih srednjih šolah, kjer imajo sicer izprašane kandidate, a samo ne za predmete, ki jih uče.

Tu mora reči profesorsko društvo odločno besedo, da se spravijo izpitne skupine v sklad s potrebo šole in z učnim načrtom.

Našim maturantom priporočam posebno študij opisne geometrije, matematike in fizike (kot glavni predmeti!), kemije, slovenščine ter srbohrvaščine (kot glavna predmeta, toda jezik in književnost!), katera skupina je posebno nam potrebna, ter študij vseh modernih jezikov. Brez izgleda niso tudi ostali predmeti, toda le v pametni in dovolj široki zvezi.

Opusti pa naj vsako misel na filozofski študij, kdor vidi svojo zemljo le v Sloveniji ali celo samo v Ljubljani! Mlad človek se lahko na marsikaj privadi in se ne sme bati življenja na našem jugu, kjer je mnogo ugodnih službenih mest in čaka dovolj služb tudi naše Latince, katerih imajo Srbi bore malo, dasi se uči latinščina po vseh gimnazijah od V. — VIII. razreda.

Dr. S.:

O študiju medicine.

Med lajiki vlada v splošnem prepričanje, da je za onega, ki si hoče preskrbeti kar najudobnejše življenje, poleg advokatskega poklica zdravniški najugodnejši. Ni torej nikako čudo, da se marsikateri abiturijent, ki sicer ne čuti v sebi nikakega izrazitega nagnjenja do medicine, vendar posveti temu študiju. Razumljivi so zato pojavi, da dijaki medicine po preteku par semestrov prestopijo na druge fakultete, ker so uvideli, da niso za ta poklic ustvarjeni. Škoda je energije in stroškov, ki se na ta način zavržejo. Razumljivo je na drugi strani tudi razočaranje, ki čaka take ljudi, ko stopijo kot mladi zdravniki v praktično življenje. Onega namišljenega bogastva noče biti od nikoder, saj je konkurenčni boj pri zdravniškem poklicu najbrže hujši kakor pri marsikaterem drugem in bo z izpopolnitvijo raznih bolniških blagajn, uradov za zavarovanje zoper nezgode itd. postal v doglednem času naravnost obupen.

Navedel sem to ob uvodu, ker hočem odločno odsvetovati medicinski študij vsem onim, ki bi se nameravali odločiti zanj samo iz materijalističnih ozirov. In to iz dveh ozirov. Prvič, ker je mišljenje o »krasnih in lahkih«
zaselužkih vsak dan bolj neupravičeno in pogrešno, drugič, ker zahteva medicinski študij, kakor pozneje zdravniški poklic poleg žrtvovanja in vztrajnosti še posebno nagnjenje, ki se ne da umetno ustvariti, če ga ni. Sploh bi svetoval vsakomur, kdor ne čuti v sebi nagnjenja do medicine ter se hoče kar »na dobro srečo«
posvetiti temu poklicu, naj to misel rajše opusti. Prepričan sem namreč, da bi najmanj 90 odstotkov teh ljudi pozneje — morda že prepozno — uvidelo, da so pogrešili, kar bi jim življenje samo grenilo.

Onim pa, ki se odločijo za medicino, naj služijo sledeča pojasnila: V naši državi imamo tri medicinske fakultete in sicer popolno fakulteto v Zagrebu, skoro popolno v Beogradu in pa 4 semestre v Ljubljani. Študij medicine zahteva redno vpisanih 10 semestrov. V petem semestru se polaga prvi rigoroz. V slučaju, da kandidat ne položi v petem semestru rigoroz, se mu šteje za peti semester oni, v katerem ga je položil. Po 10. semestru dobi kandidat absolutorij ter mora položiti še drugi in tretji rigoroz, nakar promovira doktorjem vsega zdravilstva. Vsak rigoroz obstoja iz šest predmetov, iz katerih se polaga izpite posamezno. Tako se mora računati, da traja doba študija od vpisa na univerzo do promocije najmanj pet let in pol, navadno pa šest let. Sicer pa se dela na tem, da se študij medicine podaljša na 12 rednih semestrov, kar so nekatere države že uvedle, odnosno celo na 14 semestrov.

Z czirom na dolgo dobo študija in na okolnost, da se medicina ne da študirati iz knjig, temveč mora biti slušatelj medicine stalno v institutih pri praktičnih vajah itd., je že razvidno, da mora imeti medicinec dovolj sredstev zagotovljenih. Vsaka prekinitve študija je lahko usodepolna.

Izgledi po dovršenem študiju niso baš rožnati. Kakor sem že v začetku omenil, postaja konkurenčni boj od dne do dne hujši, medicincev, ki bodo v nekoliko letih dovršili študij in stopili v prakso, je precej. Predvidena je boljša bodočnost res le onim, ki bodo kvalitativno izvrstni. — Nikakor pa nočem s tem odvrniti od medicinskega študija onih, ki so zanj ustvarjeni. Dober delavec se povsod preživi, zlasti če ima do svojega poklica ljubezen in mu isti ne služi v egoistične namene.

Inž. V. Koželj:

Visokošolski študij elektrotehnične stroke.

Govorijo, da živimo v stoletju tehnike, nekateri celo trde — v stoletju elektrotehnike. Naravno, saj se baš elektrotehnika nahaja brezdvomno v največjem razvoju. Ne ravno v smislu, da se kaj posebnega odkriva ali iznajduje, temveč uporaba elektrike se povsod širi, povsod služi s svojimi pripravami udobju človeka. Že skoraj pri vsakem koraku trčimo ob žice, provajajoče električni tok; da še celo več — skoro že »brez žic« si lajšamo in slajšamo življenje. In lajiku, ki vse to gleda, te ogromne elektrarne, daljnovode, prevajanja glasu in znakov, zdravljenje bolnikov in še nebroj drugih čudov elektrike, pride le malokdaj na misel, kdo pa vse to vstvarja in vodi? One tihe, neumorne delavce — znanstvenike in inženjerje skoro nikdo ne slut. Nobeni stvari — katerisibodi, ki jo je ustvaril človek, se žalibog ne pozna, koliko je v njo vklesanega trpljenja in truda — morda tudi sreče. Ke bi to bilo očitno, koliko več spoštovanja bi bilo med ljudmi. Vsakdo bi si bil v svesti, da ni samo on na svetu, da ne ustvarja samo on, temveč da delamo in se trudimo vsi! In lepota dela bi dovedla svet v skupnost sprave!

Pustimo sanje in naj k prejšnjemu navedem samo primer. — Ko so pred kratkim z letalom dosegli hitrost 448 kilometrov na uro, je vsakdo pomislil le na bajno hitrost in morda še občudoval letalca, a drugega nič. Je pa to tudi umljivo, ker take vrste rekordni let zahteva neverjetno pazljivost in trdnost živcev. Ali le malokdo ve, kako precizno mora biti zgrajeno letalo, kako neverjetno do skrajnosti je izrabljen material preobteženega motorja. Oni, ki je vse to zamislil in izračunal, oni, ki so se trudili s poskusi in z zgradbo, vsi ti so pozabljeni, nihče jih ne omenja, ker delajo tiho daleč od javnosti. Opisani slučaj je jako tipičen, ponavlja se povsod, ne samo v tehniki, temveč tudi v vsem ostalem življenju.

Celo oni, ki se odloči za kak poklic, se po navadi ne zaveda težkoč, ki ga čakajo. In baš radi te brezbriznosti se srečava tolikokrat nezadovoljstvo, da, mržnjo do dela. Sokrivi so temu oni starejši, ki so že prišli do »spoznanja«, oni molčijo in pozabljajo vzgajati naraščaj. Molče, ker menijo, da jih ne bo nihče razumel ali si pa celo upajo misliti: »Ko smo bili mi mladi, nam niso šli na roko, zakaj pa naj bi se mlajšim boljše godilo; naj tavajo v temi, kot smo mi!« To stališče je seveda popolnoma pogrešeno. Res je, da je dajati navste težka stvar, kajti vse, kar človek poda, je več ali manj subjektivno. In koliko se da iz izkušenj drugih izklesati smernic za sebe! Vsakemu že leži v krvi nagnjenost do gotovega poklica. Toliko je raznih narav, a na srečo tudi poklicev. Le če človek najde in se peča s takimi stvarmi, ki so v soglasju z njegovo notranjostjo, bo zadovoljen, vstvarjajoč bo lahko koristil sočloveku.

Za ročne oziroma pol ročne in pol duševne delavce so že našli metode, da se dožene, v koliko so sposobni za izbran poklic. S tem se peča takozvana psihotehnika, koje raziskovalna sredstva so se v zadnjem času sila izpopelnili. Nekateri uradi in tovarne imajo nalašč nastavljene psihotehnikе, ki potem izbirajo osobje izmed najbolj spsobilnih prosilcev. Ali kako dognati sposobnosti duševnih delavcev za posamezne stroke, se še ni posrečilo, kar je tudi povsem razumljivo. Tu je na razpolago le »samosodba«. Toda baš kadar ima človek soditi samega sebe, je prizanesljiv, svojemu samoljubju na ljubo, posebno mlad človek, ki je še poln upov...

V tem spisu hočemo opazovati le poklice inženjerja, posebno elektroinženjerja. So gotove narave, ki imajo že od mladih let sem veselje za tehnične stvari, ki ne gledajo samo, temveč tudi vprašajo »zakaj!« Pri takih je seveda samosodba kaj lahka. Po mojem mnenju naj bi se tudi samo omenjeni »nadarjenci« posvetili temu težkemu poklicu inženjerstva, ki zahteva celega moža! Je to popolnoma svojevrsten poklic. Zahteva toliko od posameznika, da je treba biti skoraj univerzalen, ako se hoče biti resnično pravi inženjer, inženjer, ki tudi vstvarja!

Imeti mora v prvi vrsti »praktičen« duh, to se pravi, da zna rešiti vsak problem in še tako zamotan slučaj na najkrajši, najenostavnejši in najelegantnejši način. Kot dodatek naj še pedam, da kdor je nepripraven, po domače neroden pri kateremkoli ročnem delu, naj se ne izprašuje ali ima praktičen smisel...

Z zgoraj omenjeno prvo zahtevo je tesno zvezana druga: Prostorsko »gledanje«. Vsako nalogo, ki mu jo stavlja poklic, mora videti pred duševnimi očmi, vedeti mora, kako raste, kako se prenavlja v delu njegovih možganov. Rešiti mora vse v glavi, imeti mora visoko razvit čut »predstavljanja«. Brez te lastnosti si ni mogoče misliti ustvarjanja! Tretji pogoj je ta, da po možnosti obvlada fizikalno-matematično stran svojih problemov. Vsi pojavi, ki jih srečava pri izvrševanju svojega poklica, naj mu bodo fizikalno popolnoma jasni. Inženjer ne sme poznati dvomov, delati mora in more le na trdni podlagi. Imeti mora še četrto lastnost in ni to najmanjša: Umetniški čut naj mu je vsaj nekoliko razvit. Kar ustvarja, naj ne bo samo koristno, temveč naj ne žali estetskega čuta, naj blagodejno upliva na naše oko. Tu se mu stavlja lepa naloga, vzgajati v narodu čut do lepote. In še iz enega vzroka, materijelnega, kajti lepa zunanost predmeta vabi kupce... O vseh teh in še drugih lastnostih bi se dalo pisati knjige. Gradbeniki, arhitekti, strojniki, rudarji itd. vsi imajo različna delovna polja, na katerih srečavajo čisto svojevrstne težkoče. Radi teh težkoč se mora pooprstiti to ali ono zahtevo, ki sem jih preje orisal.

Iz vsega tega si lahko vsakdo ustvari malo sliko zahtev tega poklica in ne bo težka odločitev, ali naj vstopi na tehnično visoko šolo ali ne.

Spregovorimo še nekaj o elektroinženjerstvu. Oni, ki se želi posvetiti temu poklicu, naj bi se najprvo vprašal, zakaj si je izbral ravno ta poklic. Marsikdo sliši o raznih čudih elektrotehnike, to ga vleče; zopet drugi si pravi: »Zakaj bi ne študiral, ko imam lepo urejen inštitut v rodnem kraju?«; tretji zida na frazi: »Bodočnost je v elektrotehnikih.« Vsi ti in podobni naj opustijo svojo namero, ne potrebujemo jih, kajti elektrotehnični študij zahteva največjo ljubezen do stroke. Pomisli naj samo na to, da »elektrike« ni videti, da bo celo življenje delal samo z njenimi učinki, posledicami njenih pojavov. Če tu ne bo imel globljega vpogleda, če tu ne bo ljubil svoj poklic, oziroma predmet svojega poklica, ne bo narod od njega prejel niti najmanjšega produktivnega dela. Ako nima nobenega višjega cilja, stori boljše, če postane trgovec električnih aparatov. Kot elektroinženjer se bo moral poglobiti v težke probleme, iskati bo moral vzroke raznih pojavov in ne bo našel rešitve, ako ni dovolj podkovan. Potrebno je izdatno poglobljenje v fizikalne pojave in dobro mu je poznati matematiko! Brez tega ne gre. Vsaj je jasno, od kje naj se približa problemom stvari, ki je ne vidi, kot s fizikalno-matematične strani. Od splošnih preje omenjenih zahtev, ki veljajo tudi za elektroinženjerja, se povdarja še prav posebno ena o visoko razvitem fizikalnem čutu.

Elektrotehnik soroden oddelek je strojni. Tega mora vsak elektrotehnik poznati vsaj v splošnem. Imeti mora zadosten pogled čez vse stroje, ker bo pri izvrševanju svoje prakse z njimi dnevno prišel v stik. Posebno v naši državi, kjer se tehnika takorekoč šele uvaja in inženjerjev še ni preveliko, mora biti vsakdo kolikortoliko univerzalen. V daljnih krajih ne bo imel vedno v bližini kolegov

drugih strok, pomagati si bo moral sam in tu bi lahko občutno pogrešal poznanje sosednih ved. Že kot dijak, srednješolec, naj bi čital popularne tehnične liste in knjige vseh strok! Tudi v ročnem praktičnem delu naj bi se učil. Niti malo ne čuti, kako mu bo vse to prišlo prav pri študiju na visoki šoli! Če že drugega ne, ušesa se privadijo strokovnim izrazom, vse mu je kolikor toliko znano in mu niso tako tuja težja začetna predavanja. Tudi kot akademik naj bi vedno čital, čital in zopet čital. Tu ni izgovora, da ni časa. Pomisli naj, ko bo v službi, bo šlo še težje. Posebno iz strokovnih listov si naj črpa vedno svežo znanost. Seveda pa nikakor nečem s tem reči, da naj zanemarija drugo čtivo. Inženjer naj bo tudi človek, naj mu ne bo tuja ne beletristika, ne filozofija, ne glazba, ne druge umetnosti, povsod naj budno gleda in pomaga širiti kulturo. In še iz enega vzroka se preveč ne podajajmo v stroge teorije, ker smo Slovani, ki jim ni tuje notranje življenje.

Dr. A. Tavčar, Zagreb:

Študij agronomije na naših univerzah.

Neinformiranost o zahtevah, ki jih stavlja na posameznika eden ali drugi poklic, se je marsikomu v življenju kruto maščevala. Ker se vsako leto odloči za agronomski študij manjše ali večje število abiturientov najrazličnejših stanov, zato se ra. delovlje odzivam pozivu cenj. uredništva, da tozadevno podam najpotrebnejše informacije.

Moderno in racijonelno kmetijstvo temelji na uporabi praktičnih rezultatov najraznovrstnejših prirodoslovnih panog in mu je cilj kvantitativno povečanje in kvalitativno poboljšanje organske produkcije, ki ima narodno gospodarsko vrednost. Dočim je mehanična produkcija v industriji kontinuirani proces dela, je organska produkcija odvisna od najrazličnejših faktorjev in je rezultanta fizioloških, bioloških, bakterioloških, kemičnih, fizikalnih in drugih procesov v zemlji in delovanja rastlinske ter živalske stanice. Fotosinteza v klorofilski stanici, sposobnost razmnoževanja vegetativnih in kopulacija generativnih stanic ter daljni razvoj organizma, podedovanje osnov za dobre in slabe lastnosti, rezistentnost proti rastlinskim in živalskim boleznim, kvaliteta in položaj zemlje, podnebne razmere in intenziteta raznih drugih vegetacijskih faktorjev so komponente, od katerih je odvisna organska produkcija.

Zemlja v kmetijstvu ne predstavlja samo stališče, kakor je to največkrat v industriji, temveč istočasno tudi produkcijsko sredstvo in surovino. Iz tega sledi, da je pri intenzivni produkciji v kmetijskem obratu mogoče prvo povečati samo s povečanjem produkcijske površine. Kmetijski obrat je v pogledu rastlinske produkcije popolnoma, v pogledu animalne produkcije pa znatno vezan na zemljo. Ker ni

mogoče spremeniti podnebnih prilik in ker je reguliranje kemijskih, fizikalnih in mikrobioloških procesov v zemlji in intenzitete drugih vegetacijskih faktorjev samo deloma mogoče, zato je smernica kmetijske produkcije v posameznih klimatskih okoliših fiksirana ter prilagojenost na konjunkturo samo pogojno mogoče. Priroda fiksira začetek in konec vegetacijske dobe kulturnih rastlin, uzgoj domačih živali, laktačno dobo in drugo.

Iz produkcijskega procesa v kmetijstvu, namreč odvisnosti od prirode, kvalitete in položaja polja, od komunikacije s trgovskimi središči itd. je razvidno, da je organizacija manuelnega dela zelo težka, dočim je uporaba kmetijskih strojev samo pri nekaterem delu mogoča, tako da je rentabilnost teh odvisna od velikosti kmetijskega posestva. Jasno je, da v kmetijstvu ni šablonskega dela in se dispozicija istega menja ne le dnevno, temveč večkrat tudi v samem dnevu. Vsak posamezni kmetijski obrat predstavlja takorekoč organizem za sebe, ki zahteva popolnoma individualno opravljanje, ako hočemo, da je rentabilen.

Iz imenovanih smernic sledi, da morajo kmetijske fakultete kot najvišje kmetijsko-strokovne šole staviti na slušatelje znatne zahteve, kar je razvidno iz nižje navedenih študijskih predmetov.

V državi imamo danes dve kmetijski fakulteti in sicer na univerzah v Zagrebu in Beogradu. Pogoj za sprejem je matura na gimnaziji, realni gimnaziji ali pa realki. Študij traja 8 semestrov ter obsega na kmetijski fakulteti v Zagrebu sledeče predmete, ki so razdeljeni na tri državne izpite, od katerih se prvi državni izpit polaga po četrtem semestru, drugi državni izpit po šestem semestru in tretji državni izpit po osmem semestru.

1. Predmeti I. državnega izpita:

Eksperimentalna kemija, botanika, pedologija, mineralogija, petrografija in geologija.

2. Predmeti II. državnega izpita:

Živinoreja, rastlinska produkcija, nacionalna ekonomija.

3. Predmeti III. državnega izpita:

Kmetijsko gospodarjenje, kmetijsko-kemična tehnologija.

4. Predmeti iz katerih se zahteva posamezni izpit:

a) za I. državni izpit: meteorologija in klimatologija, anatomija in fiziologija domačih živali,

b) za II. državni izpit: kmetijsko strojništvo, agrikulturna kemija, rastlinogojstvo in genetika, kmetijska entomologija, kmetijska fitopatologija, mlekarstvo, kmetijska mikrobiologija,

c) za III. državni izpit: melioracije, kmetijsko knjigovodstvo, sadjarstvo, vinogradarstvo in pivničarstvo, veterinarstvo, privatno pravo, geodezija.

5. Predmeti, za katere se zahteva samo potrdilo, da se jih je obiskovalo:

a) za I. državni izpit: uvod v kmetijske nauke, zoologija, elektrotehnika,

b) za II. državni izpit: kmetijsko stavbeništvo, demonstracije na fakultetskem posestvu,

c) za III. državni izpit: enciklopedija gozdarstva, zadružništvo, kmetijska trgovina, agrarna politika.

6. Predmeti, ki se priporočajo:

Čebelarstvo, ribarstvo, zelenjadarstvo, svilogojstvo, seminar iz živinoreje, planinsko gozdarstvo, zgodovina in literatura kmetijstva, agrarni zakoni, temelji socijalne filozofije, prva pomoč pri nesrečah, statistika in temelji analitične biokemije.

Na temelju tretjega državnega kot zaključnega izpita dobe absolventi naslov — inženjerja agronomije — ter pravico na doktorat, kar je vezano na predložitev dizertacije in polaganje rigorozna. — Potrebne informacije o zapisu daje »Udruženje študentov agronomije«, Zagreb, Tvornička 10.

Študij na kmetijski fakulteti v Beogradu traja istotako 8 semestrov in obsega sledeče predmete: fizika, geologija, mineralogija in petrografija, zoologija, botanika, anorganska in organska kemija, pedologija, analitična kemija, entomologija, meteorologija in klimatologija, fitopatologija, agrikulturna kemija, kmetijska bakteriologija, splošna rastlinska produkcija in rastlinogojstvo, živinoreja, kmetijsko strojarstvo, specialna rastlinska produkcija, livadarstvo in kultura pašnikov, specialna živinoreja in higijena, mlekarstvo, sadjarstvo, vinogradarstvo in kletarstvo, veterinarstvo, kulturna tehnika, nacionalna ekonomija, kmetijsko gospodarstvo, kmetijsko računovodstvo in taksacija, kmetijsko pravo, agrarna politika, zadružništvo, kmetijsko-kemijska tehnologija, kmetijsko stavbeništvo in ribarstvo.

Posamezni predmeti se polagajo semestralno. Za diplomu je potrebno potrdilo o položeni izpitih iz gori imenovanih predmetov ter pismena tema, ki jo izbere kandidat iz enega strokovnega predmeta. Z diplomu dobi absolvent naslov — diplomirani inženjer agronomije.

Pogoji za doktorat so slični kod na kmetijski fakulteti v Zagrebu.

Službena mesta, ki jih morejo zavzeti inženjerji agronomije, so sledeča:

1. v kmetijskih obratih in sl.: asistenti, pristavi oziroma upravitelji posestev kmetijskih poizkusnih in rastlinogojških postaj, postaj za kontrolo s semenjem, vzornih državnih posestev, strokovno osebje pri kmetijskih družbah, zadrugah in sl.

2. administrativna služba: asistenti, pristavi oziroma ravnatelji pri kmetijsko-statističnih uradih, referenti pri okrajnih in županijskih oblastih, strokovno osebje pri kmetijskem ministrstvu in sl.

3. poduk in šolstvo: okrajni in županijski ekonomski, strokovni učitelji na nižjih oziroma profesorji in ravnatelji na srednjih kmetijskih šolah (zahteva se še izpit), asistenti in pristavi visokih kmetijskih šol in eventuelno daljna visokošolska karijera.

Študij agronomije je v prvi vrsti priporočati abiturijentom, ki so kmetijskega stanu, ki imajo primerno prakso v kmetijstvu ter veselje do stroke, v drugem redu pa abiturijentom, ki imajo veselje do prirodoslovnih predmetov.

Kjub temu, da je naša država agrarna in da dosedanje število agronomov niti daleč ne zadostuje za delno intenziranje kmetijske produkcije, ki je zlasti v nekaterih pokrajinah na popolnoma primitivni stopnji, vidimo, da inženjerji agronomije v zadnjih dveh letih le težko dobivajo službo, kar je povzročilo tudi padanje števila slušateljev na kmetijskih fakultetah. Vzrok tej žalostni pojavi je razparceliranje veleposestev po agrarni reformi, dalje nameščanje nestrokovnjakov in absolventov nižjih kmetijskih in srednjih specialnih šol na mesta, ki po svojem značaju pripadajo akademično naobraženemu agronomu, končno in to je glavno, neurejene razmere v organizaciji državne agronomske službe in kmetijskega šolstva.

Če pomislimo, da je temelj aktivne trgovske bilance in stabilizacije valute danes v državi izvoz kmetijskih proizvodov, potem je dolžnost merodajnih faktorjev, da z vsemi sredstvi pomagajo za povzdigo našega dokaj primitivnega kmetijstva, kajti šele sekundarna posledica razvoja kmetijstva je razvoj industrije in s tem narodno-gospodarske vrednosti države.

Študij šumarstva.

Kdor se hoče posvetiti šumarstvu, ima priložnost, študirati v Zagrebu ali v Beogradu. Za vpis v šumarski fakultet, odnosno gospodarski fakultet univerze v Zagrebu ali Beogradu se zahteva maturitetno izpričevalo. Študij traja štiri leta. Študijski program bi bilo dobiti pri dekanatih, na pr. v Zagrebu v Vukotinovićevi ulici br. 2.

Po položnih treh državnih izpitih je absolventom dana možnost, vstopiti v državno ali v zasebno službo.

V državni službi je najti širom države mnogo službenih mest, posebno v južnejših krajih. Ob nastopu se uvrščajo začetniki v 9. grupo I. kategorije po zakonu o civilnih uradnikih in ostalih državnih uslužbencih. Za samostalno vodstvo šumarskega obratovanja je treba po dveletni praksi položiti poseben državni izpit pred komisijo v ministruvstvu za šume in rudnike v Beogradu.

Tudi v zasebni službi je najti mesta pri upravah veleposestev. Zasebna služba je dandanes neprimerno bolje plačana, nego državna. Za samostojna mesta se zahteva isti praktični izpit, kakor v državni službi.

Ni pa vsakomur in vselej v šumarskem poklicu z rožcami poslano. Pač pa je treba posebnega veselja, pridnosti, vztrajnosti in mnogo samozatajevanja ter idealnega, nesebičnega značaja. Idealni, poklicni šumar navadno in rednim potem ne pride do udobnega blagostanja in premoženja!

(Napisal šumarski strokovnjak.)

Prof. dr. F. I. Zavrnik:

Nekoliko o veterinarskem študiju.

Nekako pred 16 leti pisal sem o njem z isto svrho, kakor tu, v »Omladini«. Vsak človek rad brska po svojih spominih; zato mi je žal, da ne morem do onega dela svoje knjižnice, ki še mora vsled stanovanjskih neugodnosti ležati v zabojih, da bi primerjal. Mislim, da vkljub temu, da sem bil takrat na koncu uvoda v študij (po zaslugi slovenjegoriških rodoljubov), ne gledam na stvar danes drugače, nego takrat.

Veterinarska znanost je del naravoslovja, njen objekt so domače v ožjem in vse živali, ki koristijo človeštvu ali katere človek izkorišča, v širšem smislu. Veterinar mora torej vse znati, kar je kakorkoli v zvezi z njegovim objektom. Po vsem tem se naj posvetijo v prvi vrsti temu študiju absolventi srednjih šol, ki imajo posebno ljubav do naravoslovja.

Predpogoj za vpis na veterinarski fakultet je maturitetno spričevalo z latinskim jezikom. Ne-latinci se lahko vpišejo v latinski tečaj na filozofskem fakultetu in po dveh semestrih položijo izpit zrelosti, na podlagi česar se jim vračuni dva semestra izrednih študij v redno študijsko dobo.

Študij sam se deli v dva dela, teoretski in praktični, vsaki po štiri semestre. V prvem bi zamogli spet deliti predmete v pomožne in glavne. Pomožni so medicinska kemija, botanika, zoologija, fizika, glavni biokemija, parasitologija, anatomija, histologija, embriologija in fiziologija. Iz vseh teh predmetov, ki tvorijo uvod in podlago za veterinarsko-medicinske predmete v ožjem smislu, polagajo se posamezni izpiti, ki vsi skupaj tvorijo prvi državni ali diplomski izpit. Ta se mora položiti z uspehom do konca petega semestra, sicer ni semester vračunljiv. Izpit sam je mnogo olajšan s tem, da se ga zamore začeti polagati že po prvem semestru iz predmetov (n. pr. fizika), ki se predavajo samo po en semester, na koncu drugega iz dvosemestralno tradiranih disciplin itd.

Praktične predmete sluša se štiri semestre, tako da se po osmih semestrih dobi absolutorij s pravico polaganja 2. in 3. državnega izpita. Po prestalih navedenih izpiti se veterinarska diploma, ki opravičuje vršenje prakse.

Diplomirani veterinar lahko si pridobi doktorat veterinarske medicine in to na podlagi znanstvenega samostalnega dela in strogega doktorskega izpita iz treh predmetov. Za doct. med. vet. promovira se s posebno doktorsko diplomom. Akademski ta predikat je torej častni znanstven ne čisti strokoven.

Študij sam ni lahek. Akademiki sami klasificirajo tehnične in veterinarske študije za najtežje. Tožili so mi, da se komaj zmaguje reden obisk mnogih predavanj in pravočasno polaganje izpitov, kar

potrjujejo izpitni protokoli. Radi tega poleg mnogih drugih vzrokov namerava se še za zimski semester podaljšati študij, kar bi bila velika olajšava.

Veterinar mora biti stalno na predavanjih in vežbah, posebno pa ne sme zanemarjati poslednjih, ker brez njih mu ne pomaga nič še tako dobro naučena teorija. Medicina se uči bolj v laboratoriju, nego v knjižnici ali doma. Zato potrebuje študent rednih materialnih sredstev; krivo je mišljenje, ki še na mestih vlada, da je ta študij najcenejši. Ali ne sme se pozabiti, da je — ako se seveda gleda na stvar samo iz materialnega stališča — kapital dobro naložen, da se v praksi krasno amortizira. Seveda je to samo takrat, ako je faktor za amortizacijo, strokovnjak tudi sposoben.

Auspicije za veterinarje so zelo dobre, menda med akademskimi sloji za sedaj najboljše. V celi državi imamo blizu 500 veterinarjev za vsem, rabili bi jih pa za najskromnejši početek in'enzivnosti še enkrat toliko. Paralelno z napredkom izobrazbe kmetskih slojev raste potreba za veterinarje. Ilustrativno je dejstvo, da še nimamo v celi državi, kolikor vem, niti ene civilne bolnice ali klinike za domače živali. Tudi v ožjem slovenskoplemenskem ozemlju je še pre malo teh strokovnjakov, dasi se je njihovo število v zadnjih dveh decenijah lepo pomnožilo; v drugih delih države pa je potreba celo zelo velika. Tu velja posebno za Slovence, da gledajo malo preko svojega plemenskega obzorja in si po običaju mnogih starejših poiščejo eksistenčno možnost kjerkoli. Nesposoben veterinar razume se ne bo uspeval nikjer.

Stan v celoti se še žalibog ne vpoštevava povsod in v vseh krogih, kakor bi se moral. Najbolje zna dobrega veterinarja ceniti posestnik. Tu je široko polje delavnosti po geslu »iz naroda za narod«. Med akademskimi krogi najde se še dandanes mnogo neugodnih mišljenj o veterinarstvu, posebno med nekaterimi akademskimi poljoprivredniki. Kriva je temu deloma neinformiranost, zavist ali omejenost, pa tudi podedovani krivi predsodki, prinešeni iz prejšnjega avstrijskega veleagrarnega sveta. Na nekaterih najvišjih odločujočih mestih bodo pa sčasoma prisiljeni na pravo presojo vsled gospodarskega življenjskega vala samega. Mnogo krivde pa moramo tudi pripisati nekaterim nemilim pojavom v vrstah stanu samega, kar se pa da popraviti edino takrat, kadar je mogoča strožja selekcija, ki se pri sedanjem splošnem pomanjkanju ne da izvesti.

Mislim, da je bilo potrebno, da sem se ozrl na prigovore in oblike odsvetovanj, na katere zamorejo naleteti mladi abiturijenti. Ako bi se še ozrl na nekatere strani, bi pristavil, da je veterinarski poklic prilično naporen, treba je krepkega zdravja in konstitucije za uspešno vršenje prakse, pri nekaterih slučajih celo vrlo jakih mišic. Poznavanje kmetskega miljeja mnogo pomaga, težje za onega, ki bi prišel še le pri praktičnih vežbah v neposredno dotiko z živalmi. Sicer je pa diferencijacija in specializacija že tudi pri nas napredna; lažja je državna služba, v laboratorijih, serumskih tvornicah in diagnostičnih štacijah, na granici, v klavnica in detašmanih. V večjih mestih dana je mogočnost za specializacijo prakse samo za male domače živali.

L. B.:

Naše šolstvo z ozirom na gospodarske prilike v državi.

Po vseh državah sveta je zadonel po vojski klic po zvišanju produkcije. Utemeljitev se je glasila, da je to edino sredstvo, pomoči obubožanim narodom. Nasvetovala so se različna pota, kako da bi prebivastva različnih držav prišla vsaj približno do tiste stopnje blagostanja, katero so zavzemala pred vojsko, oziroma da si nabavijo zopet ono množico dobrin, s katerimi bi si potom internacionalne izmenjave kupila v tujini dobrine, ki jih nujno potrebujejo.

Toda strašne posledice vojske so ovirale izvedbo tega načrta: Opustošene pokrajine, uničena poslopja, roparsko gospodarstvo, deloma popolno izčrpanje nekaterih surovin in vsled tega popolni zastoj industrijskega proizvajanja, siromaštvo, delamržnost, zločinstva in še nebroj drugih vzrokov so ovirali in še ovirajo razvoj gospodarstva. V nekaterih povojnih državah so sicer imeli kolikor toliko dobre volje, da premagajo vse te skoraj nepremagljive ovire glede zvišanja produkcije, dviganja narodnega gospodarstva, zvišanja narodnega bogastva, odprave brezposelnosti, omejitve nezadovoljnosti in zatiranja prevratnih elementov, ki so bili in so še mnenja, da bo mogoče na razvalinah popolnoma porušenega gospodarskega in socialnega reda vzpostaviti raj na zemlji, toda tudi tukaj ni šlo in ne gre.

Kakor tedaj rečeno, še celo pri državah in pri narodih, ki so imeli iz predvojne dobe močne tradicije gospodarske in tehnične narave ter smisel za delo, je naletelo to prizadevanje za zvišanje produkcije in blagostanja na velikanske težave. Kaj pa šele v državah in pri narodih brez tehnične tradicije, brez ekonomskega shvačanja situacije, brez pravega ocenjevanja ekonomskega dela, brez podjetnega duha!

Vzroki, da nekatere države in narodi navzlic večkrat zelo ugodnim prirodnim prilikam niso prišle in ne pridejo do tega, da se ekonomsko dvignejo in dajo zadostnega zaposlenja, izvirajo iz različnih faktorjev: Oddaljenost od industrijskih središč, slabe prometne zveze, nizek »standard of life«, narodna orijentacija v popolnoma drugem smislu, poprejšnji politični ali socialni pritisk, nerazumevanje ali pa nesposobnost odločujočih faktorjev, brezbriznost javnosti, pomanjkljive šole, omalovaževanje ali celo zaničevanje fizičnega dela, stvarjalčevega dobrine objektivne vrednosti, posebno pa večkrat hipertrofični kult vseh onih panog udejstvovanja in delovanja, ki ležijo na vsakem drugem polju, samo ne na ekonomskem.

K tem državam in narodom, ki navzlic ugodnim gospodarskim premisam nikakor ne morejo priti do onega blagostanja, katerega bi vsaj deloma lahko dosegli, spada tudi naša država. Skoraj vsi zgoraj omenjeni faktorji, ki ovirajo gospodarski razvoj države in onemogočajo primerno udejstvovanje delovnih sil, so v naši državi merodajni.

Ker bi analiza teh neugodnih pojav vodila predaleč, hočemo v tem članku, namenjenem učeči se mladini, omeniti samo oni faktor, ki mladino najbolj zanima, in ta je šolstvo. Kako je v naši državi v obče, v Sloveniji pa posebej preskrbljeno na polju onega šolstva, kojega namen je mladino vzgajati v ekonomskem duhu, ki stvarja realne vrednosti?

Mislimo pri tem na šole, ki podajajo mladeničem strokovno-tehniško izobrazbo, odnosno kompleks onega znanja, ki je potreben za uspešno posredovanje med producentom in konsumentom. Šole te zadnje kategorije so trgovske, dočim so zavodi prve kategorije poljedelske, poljoprivredne, šumarske, rudarske, rokodelske, obrtne, tehnične in navtične šole. Žalibog, da število teh strokovnih šol (nadaljevalnih, nižjih, srednjih in visokih) stoji v zelo slabem razmerju s številom zavodov, ki so v prvi vrsti humanistično orijentirani, akoravno bi bila pametna omejitev teh šol zelo priporočljiva in bi se s tamkaj prihranjenim denarjem zamoglo vzpostaviti in vzdrževati večje število strokovnih šol, kojih namen je vzgajati mladino v ekonomsko-produktivnem smislu. Kakor stojijo prilike danes, nam z a e n k r a t ni potrebno preveliko število humanistično, filozofično, estetično in juridično izobraženih ljudi, temveč izdatno število izobražencev, ki razumejo produktivno-tehnično in komercijelno delo v vseh svojih panogah in ki ga znajo tudi eventualno sami praktično proizvajati. Strokovne šole pa ne podajajo samo strokovno izobrazbo v svrhu tehničnega (v najširšem pomenu), odnosno komercijelnega udejstvovanja, temveč jim dajo tudi vse druge predpogoje za življenje, kakor pa n. pr. zavodi, ki so bolj teoretično orijentirani.

Mladenič s tehničnim ali komercijelnim znanjem je lahko takoj uporabljen v praksi. On ni navezan na noben kraj, on se poda tja, kjer ga potrebujejo. Njegov duh je okreten in se lažje prilagodi novim razmeram. On je mobilan, ni navezan ne na svojo državo, ne na svojo zemljo, ne na svoj rojstni kraj; ne sili v državno službo, ker mu je svet odprt. Njegova izobrazba je internacionalna. On zna povsod delati. Osobito se to udejstvovanje v širnem svetu tiče mladeničev, ki obvladajo razen komercijelnega ali tehničnega znanja tudi tuje jezike. Tem je v pravem pomenu svet odprt. Tuj svet pa je za človeka, ki se hoče ekonomsko udejstvovati, vse. Dana mu je tukaj prilika spoznati kraje, ljudi, politične in socialne razmere, produkcijske prilike v vseh panogah, nacionalno in internacionalno trgovino. Obzorje se mu mahoma razširi. Nehote primerja tuje razmere z domačimi.

S tem svetskim naziranjem se vrne v domovino in se skuša udejstvovati po svojih zmožnostih: uporabiti to, kar je videl in slišal, sklenjena znanstva izkoristiti, obojestranske potrebe izenačiti, opozoriti doma na to, kar tujina potrebuje, tujini pa pokazati, kaj zamore njegova dežela. Njegovo delovanje bo plodonosno za celokupnost, njemu pa daje predpogoje za ekonomsko izhajanje ali pa celo možnost priti do blagostanja.

Ako se pa hoče kdo doma ali celo v tujini uspešno uveljavljati na gospodarskem polju, mora seveda razpolagati s primernim temelj-

nim strokovnim znanjem. To znanje pa mu nudijo šole. V kategorijo šol, ki posredujejo v naši državi ekonomsko znanje, spadajo:

A. nižje trgovske šole, trgovske akademije, abiturijentski tečaji in trgovske visoke šole. V naši državi ne obstoji ravno preobilica strokovnih, posebno trgovskih učilišč. Relativno precejšnje število njih se nahaja v bivši Vojvodini.

Visoka trgovska šola je v celi državi samo ena in sicer v Zagrebu; glasom časniških vesti se pripravlja tudi v Beogradu ustanovitev visoke trgovske šole, ki ne bi nudila samo visoko trgovsko izobrazbo, temveč bi bila obenem pripravljalna šola za konzularno in celo diplomatsko karijero (prilичno po vzoru bivše konzularne akademije na Dunaju).

Kar se tiče druge panoge strokovnega šolstva v državi, imamo: B. obrtno nadaljevalne šole, tehniške srednje šole in tehniške fakultete, navtične akademije itd. (V Sloveniji moramo kot posebno izvrsten zavod imenovati tehniško srednjo šolo.)

Glede trgovskega šolstva lahko naštejemo različne trgovsko-nadaljevalne (poprej gremijalne) šole, štiri dvorazredne trgovske šole, eno trgovsko akademijo in njej priključen abiturijentski tečaj, edini v celi državi. (Ta tečaj obsega dva semestra in se zamore iz njega prestopiti brez daljnjih formalitet v tretji semester različnih tu- in inczemskih visokih šol ali pa takoj v prakso, ker podaja ta tečaj v enem letu pač precej okrajšano, ali vendar enciklopedično znanje trgovskih ved. Pristop v ta tečaj je dovoljen absolventom vseh srednjih in tehniških srednjih šol in navtičnih akademij. Absolventi učiteljskih pripravnic nimajo pristopa.)

Ker se bliža konec šolskega leta, stojijo mladeniči, ki bodo v kratkem absolvirali srednje šole, pred težkim vprašanjem, kam se naj obrnejo po maturi. Z czirom na uvodna izvajanja bi bilo najtopleje pričrčiti, da se mladeniči mnogoštevilno posvečajo študiju tehničnih in komercijelnih ved. Na vsak način je tehnično-komercijelna orijentacija za sedanje razmere v naši državi v prvi vrsti potrebna. Čim večji je krog onih, katerim je jasno, da je uspešen ekonomski razvoj najboljša podlaga za gladek potek vsega političnega, scijalnega in tudi duševnega življenja, toliko bolje bo za državo, toliko večja zaposlenost, toliko močnejša emancipacija od tujih strokovnjakov, vsaj delna možnost konkurence na nacionalnem in internacionalnem polju, toliko bližji koraki k avtarkiji, ki je končni cilj in smoter vsake moderne države.

Ker je spričo obče gospodarske stagnacije, na kateri je v polni meri tudi naša država udeležena, zelo težavno dobiti v naši državi trenutno posla tudi onim elementom, ki so v gornjem smislu izobraženi, ne preostane nič drugega, kakor da gredo v tujino — dokler se gospodarske prilike doma ne zboljšajo.

Nastane vprašanje: kam? Na to vprašanje je seveda težko odgovoriti. Evropa je z ekonomsko izobraženimi inteligencami prenapolnjena. Razen tega se ne bo dalo tajiti, da je njihova kvaliteta precej

visoka. Treba je tedaj ozreti se po tujih deželah, to se pravi, poiskati si vsaj začasno zaslužka v prekmorskih pokrajinah. Pred vsem bi prišle tozadevno v poštev nam prijateljske ali vsaj nevtralne evropske države s prekomorskimi kolonijami. To bi bile Francija, Belgija in Holandija. V Franciji je vedno manjkalo ljudi, ki bi radi odšli v kolonije. Belgija je večkrat iskala tehnično in komercialno izobraženih moči za svojo kongsko kolonijo v Afriki. Holandija pa je kazala živo zanimanje za zdravnike vseh narodnosti, ki bi bili pripravljene službovati nekaj let v Indoneziji. Kako bi se Angleška zadržala glede sprejema komercialno ali tehnično izobraženih inozemcev, je težko povedati, vendar ne smemo biti preveč optimistični.

Spričo teh dejstev bi morala biti naloga naših konzulatov v tujini, da takoj podvzamejo vse potrebne korake, ako in pod katerimi pogoji bi prve tri države sprejele naše državljane v začasno državno ali pa v privatno službo.

Avstralija in Nova Zelandija energično odklanjata dotok tujcev. Manj ugodne so razmere tudi v Severni Ameriki. Dočim je v Kanadi še nekaj upanja za sprejem ne samo delavcev, temveč tudi ekonomsko izobraženih ljudi, je v Zedinjenih Državah ne samo delavcem, temveč tudi izobražencem pristop zelo otežkočen, ako ne popolnoma onemogočen. Vendar bi bilo priporočljivo potom naših konzulatov situacijo raziskovati, obenem pa zainteresirati zavedno jugoslovensko javnost v Ameriki, da po možnosti sodeluje pri rešenju tega vprašanja. Tudi privatne informacije bi bile od velike koristi.

Kar se tiče latinskih republik v severni in centralni Ameriki, se istotako priporoča intervencija konzulatov tam, kjer obstojajo, drugače pa privatno posredovanje. Vendar tudi tozadevno ni mnogo pričakovati; ravnotako tudi ne v Andinskih republikah Južne Amerike, zaradi obče kulturelne zaostalosti in revščine. Boljši so vsekako izgledi v Laplatskih državah, posebno v Argentini in po drugi strani Andov — v Chile. V obeh teh velikih in na prirodnih zakladih bogatih republikah živi veliko število Jugoslovanov, zlasti Dalmatincev. Oni so dobro organizirani, imajo svoja društva, časopise itd. in so v gospodarskem in socijalnem življenju faktor, ki se ne sme podcenjevati. Nekateri so si že pridobili znatna premoženja. Ker so te dežele slabo obljudene in ker pri rapidnem gospodarskem pokretu sigurno vlada povpraševanje po gospodarsko izobraženih silah, bi bile te pokrajine kaj ugodne za naše ljudi. Semkaj bi bilo treba koncentrirati vse sile, da se prevzamejo naši mladeniči v službe.

Iz teh podatkov je razvidno, da je v praksi vse veliko težje kakor pa v teoriji in da tudi ekonomska izobrazba ne podaja nobene sigurnosti za stalni zaslužek oziroma eksistenco. Tedaj bi se dalo sklepati, da spričo zastajanja vsega gospodarskega življenja ni umestno posvetiti se študiju gospodarskih ved in rajši držati se onih znanstvenih disciplin, katere so Slovenci do sedaj v prvi vrsti favorizirali in ki so popolnoma oddaljene od gospodarskega življenja (n. pr. filozofija, filologija, literatura, teologija itd. ter — kolikor toliko pravne študije). Toda ta absolutni povratek zgoraj omenjenim naučnim disciplinam

tudi ne bi bil umesten, kajti že itak prevelika produkcija v teh panogah bi še bolj narastla in v najkrajšem času bi bili vsi ti poklici prenapolnjeni, tako da bi se situacija zopet poslabšala.

Kakor hitro pa bi se konjunktura na nacionalnem ali internacionalnem trgu glede zvišanja produkcije in prometa ter vsled tega možnost zaposlenja zboljšala, pa bi vsi ti mladeniči, opremljeni sicer z lepimi, toda gospodarsko neplodovitimi znanostmi, pri novi konjunkturi ne mogli priti v poštev; zopet bi se moralo poseči po tujih močeh, kajti zgoraj omenjene kategorije izobražencev niso porabne za vzdrževanje gospodarskega življenja.

Kaj je tedaj storiti? Ali naj zanemarjamo izobrazbo v gospodarskih vedah zaradi stagnacije v produkciji, ki je več ali manj svetski pojav? Ne! Bodimo pripravljeni za čas, kadar se razmere zboljšajo. Ko bo v naši državi zavladovalo prepričanje, da na tem teritoriju zamore najti kruha ne 12, ampak trikrat 12 milijonov ljudi, ako se posreči dvigniti zaklade, ki nam jih je dala priroda z radodarno roko, in kadar končno izvestni krogi, kojim je poverjena skrb za gospodarstvo, pridejo do spoznanja, da je pospeševanje vseh panog ekonomskega življenja danes prvi postulat v državi — potem bo za našo ekonomsko izobraženo inteligenco obilno možnosti za delo in pridobivanje na lastni zemlji.

Obistinititi se mora tudi pri nas rek Friedricha Lista, ki je svetoval svojemu narodu: »Eksportirajte blago, ne pa ljudi.«

Ing. Stanko Dimnik:

Ustroj in namen tehniške srednje šole.

Tehniške srednje šole spadajo enako kakor trgovske akademije, učiteljišča itd. med strokovne srednje šole. V naši državi imamo le pet takih zavodov in sicer v Beogradu, Zagrebu, Sarajevu, Splitu in Ljubljani, od teh je ljubljanski zavod še najpopolnejši. Večinoma so bile te šole osnovane po predvojnih avstrijskih vzreih ter so že zelo potrebne reorganizacije z ozirom na nastale razmere v novi državi in pa na napredek tehnike v obče. V Čehoslovaški in Nemški Avstriji, kjer potreba reorganizacije morda ni bila toliko nujna, so že pred leti prilagodili ureditev teh zavodov novim prilikam. Nadaljnji nedostatek naših tehniških srednjih šol je, da nimajo enotnega ustroja in enotnih učnih načrtov ter da pripadajo deloma resortu ministrstva za trgovino in industrijo, deloma pa ministrstva prosvete in ministrstva gradjevina. Vse to je več ali manj vzrok, da te šole ne pridejo v naši državi do pravega razvoja in veljave. V zadnjem času je vendar nastalo upanje, da se v omenjenih ozirih preokrene na bolje s tem, da se pospeši podreditev vseh teh šol le enemu in istemu ministrstvu in v tem ministrstvu potem ustanovi poseben oddelek za strokovno šolstvo. Ena prvih in najvažnejših nalog tega oddelka bo pač, da izdela enotne in moderne učne načrte za vse tehniške srednje šole države.

Pri nas še ne znamo ceniti vrednosti ter važnosti tehniških srednjih šol in je temu največ vzrok, da občinstvo vse premalo pozna njih ustroj in namen. Kako vse drugače cenijo in uporabljajo take šole v drugih državah, nam priča njih veliko število v Čeho-Slovaški, Nemčiji, Franciji itd. Tako n. pr. je bilo leta 1914 na ozemlju bivše Avstrije 19 višjih obrtnih šol, (ki odgovarjajo današnjim tehniškim srednjim šolam pri nas), od teh jih je pa bilo 11 v bivši Češki in Moravski, kjer je bilo poleg tega obilo nižjih obrtnih šol, rudarskih šol, poljedelskih šol itd. Gotovo je v teh državah baš tem zavodom v veliki meri pripisati lep razvoj industrije ter obrti, obči napredek tehnike in civilizacije, velika vojaška moč države itd. V takih državah zavzemajo večinoma absolventi tehniških srednjih šol uradniška mesta pri železnicah, poštah, brzojavnih uradih, državnih in privatnih tehniških zavodih ter važna mesta v industriji in obrti. Želeti bi bilo, da bi se tudi pri nas srednješolsko dijaštvo bolj posvečalo temu praktičnemu študiju, ki daje poleg dovoljne splošne izobrazbe tudi možnost praktičnega udejstvovanja takoj po absolviranju.

Tehniška srednja šola (in ne kakor se mnogokrat nepravilno naziva »srednja tehniška šola«) odgovarja v svojem ustroju bivšim avstrijskim »Höhere Gewerbeschule« ali pa podobnim »Technische Mittelschule« in »Technikum« v Nemčiji. Ljubljanskemu zavodu je bil po vzgledu zagrebške šole izpremenjen naslov iz »drž. obrtna šola« v »tehniška srednja šola« leta 1920/21.

Ljubljanska tehniška srednja šola obstoji iz več oddelkov in sicer:

1. iz višje obrtne šole, katera se zopet deli v višjo stavbno in višjo strojno šolo. Ta ima značaj in pravice srednjih šol in ima povsem upravičeno naslov »tehniška srednja šola«.

2. iz nižje obrtne šole, ki obstoji iz sledečih oddelkov: stavbna rokodelska šola, strojna delovodska šola, elektrotehniška delovodska šola, mizarska mojstrska šola, kiparska in rezbarska šola ter ženska obrtna šola. Vsi ti oddelki pa imajo le višino in značaj meščanskih šol in zato ni povsem pravilno, da se tudi za nižjo obrtno šolo uporablja naziv tehniška srednja šola, ker povzroča to le zmedo in zlorabo.

3. iz specialnih tečajev za nadaljno izobrazbo obrtnikov in strokovnih tečajev za usposobljenje učiteljev obrtno-nadaljevalnih šol.

Višjo obrtno šolo tvorijo 4 letniki višje stavbne in 4 letniki višje strojne šole. Poleg tega je za višjo stavbno šolo še predpisana šestmesečna praksa, ki jo mora dijak prestati med prvo in drugo polovico tretjega letnika pri kakem gradbenem podjetju. V prvi letnik morejo vstopiti absolventi nižje srednje šole oziroma meščanske šole po prestopnem nižjem tečajnem izpitu. Podučujejo se sledeči splošni predmeti: slovenščina, srbohrvaščina, francoščina, matematika, fizika, kemija, projekcijski nauk, geografija, zgodovina, državoznanstvo. Poleg tega pa še praktični predmeti, t. j. na višji stavbni šoli: stavbna mehanika (statika), stavbarstvo, nauk o slogih in gradbenih oblikah, perspektiva, osnova poslopij, najvažnejše o cestnih, železniških in

vodnih zgradbah, zemljiemerstvo, gradivoznanstvo, o stavbnem obratovanju, o gradbenih strojih, tehniško knjigovodstvo, higijena, itd. Na višji strojni šoli pa poleg omenjenih splošnih predmetov še: mehanika, nauk o strojih, elektrotehnika, mehanična in kemična tehnologija, osnovni pojmi stavbarstva in merstva, tehniško knjigovodstvo, itd. Po absolviranju teh letnikov se zaključi študij z maturo.

Absolventi so predvsem namenjeni kot tehniško uradništvo pri železnicah, pri telegrafskih uradih, v državni ali pa avtonomni gradbeni službi, pri raznih državnih ali privatnih tehniških in industrijskih podjetjih. Morejo pa tudi po prestani prepisani praksi voditi samostojen obrt kot graditelji (stavbeniki), oziroma so upravičeni voditi strojne delavnice, inštalaterska, elektrotehniška podjetja itd. Nadaljevanje študija na visoki šoli jim je v naši državi dovoljeno le na podlagi dopolnilnega zrelostnega izpita na realki. Pač pa jim tak študij na visokih šolah brez pridržkov dovolijo v Čeho-Slovaški, Nemški Avstriji, Franciji, Nemčiji itd. Pričakovati je, da se bo po reviziji in preureditvi sedanjih učnih načrtov tudi v naši državi postopalo tozadevno bolj pravično in tolerantno. Pri nas je taka zabrana nadaljnjega študija najbrže nastala vsled nepoznanja ustroja tehniške srednje šole, oziroma zamenjave absolventov višje obrtne šole z onimi nižje obrtne šole. Ker pa nudi tehniška srednja šola že zaokrešeno strokovno izobrazbo za nastop poklica in ni njen namen pripravljati za visoko šolo, naj bi se nadaljeval študij na visoki šoli le v izjemnih slučajih.

Nadalje se nahaja pod vodstvom ravnateljstva tehniške srednje šole nižja obrtna šola, ki ima namen pripravljati in izpopolnjevati učence za izvrševanje obrti. Posamezni oddelki nižje obrtne šole obstoje iz enega ali več letnikov. Tako n. pr.: stavbna rokodelska šola iz treh zimskih semestrov, strojna in elektrotehniška delovodska šola iz dveh letnikov in mizarska mojstrska šola pa iz enega letnika. Za vstop se zahteva poleg dosežene starosti 17 let in dovršene ljudske šole še prestano vajeniško dobo (učno spričevalo). Absolventi se lahko udeležujejo kot polirji, risarji, monterji, inštalaterji, delovodje, vodje samostojnega obrtovanja, oziroma po prestanem mojstrskem izpitu kot mojstri.

V kiparsko šolo vstopijo lahko učenci, ki so dovršili ljudsko šolo in so stari 14 let. Šola jih v treh letih teoretično in praktično usposobi v kiparski in rezbarski stroki, da morejo kasneje isto samostojno obrtovati v kamnu in lesu.

Enaki sprejemni pogoji veljajo za žensko obrtno šolo, ki da v treh letih absolventinjam izobrazbo v splošnih predmetih in gospodinjstvu ter jih še usposobi v eni sledečih strok: v šivanju perila, v izdelovanju oblek ali pa v vezenju. Odhodno spričevalo nadomešča absolventinjam dokaz o prestani učni dobi in daje pravico za izvrševanje krojaškega obrta (za dečo in ženske) oziroma obrta umetnega vezenja.

Javna risarska šola daje od oktobra do konca maja obrtnim pomočnikom, mojstrom in v obče vsem interesentom priliko, da se enkrat v tednu po nekaj ur vežbajo ter izpopolnjujejo v risanju in modeliranju.

Večmesečni specialni tečaji za obrtnike se vrše v svrhu njihove nadaljne strokovne izpopolnitve. To so n. pr.: tečaj za strojeslovje in strojno risanje, za elektrotehniko, za opravnike parnih kotlov, za opravnike parnih strojev, za strojevodje, za les obdelujoče obrtnike itd.

Od časa do časa se vrše tudi tečaji za ljudskošolske učitelje v svrhu usposabljanja za poduk na obrtno nadaljevalnih šolah. Dvakrat po tri mesece trpi tečaj za strokovno risanje in tri tedne pa tečaj za obrtno trgovske predmete.

Vse te šole in tečaji se nahajajo v lepem, v letih 1909 — 1911 zgrajenem poslopiju tehniške srednje šole na Aškerčevi cesti. Zavod sam predstavlja precej obširen aparat. Poleg obsežnega glavnega poslopija, v katerem so prostorne, svetle, moderno opremljene učilnice, laboratoriji, ateljeji, zbirke itd., je na dvorišču še posebno poslopije z vzorno urejenimi kovinskimi, elektrotehničnimi, mizarskimi in strgarskimi delavnicami, električno centralo itd. Na dvorišču se sedaj urejuje park, ki se zasaja le s posameznimi zastopniki onega drevja, ki pride v poštev za gradbeni les in bo to važen učni pripomoček. V tem parku se je istotako letos zgradil betonski bazen z vodomatom, v katerem se bo namakalo vrbovje za košarsko šolo, ki se nahaja v tem zavodu.

Zavod vodi direktor, kateremu je poleg namestnika dodeljen še po 1 gradbeni in 1 strojni inženjer kot oddelna predstojnika za strokovne zadeve. Število učnega osebja je okrog 60 in obstoji iz srednješolskih profesorjev, inženjerjev, umetnikov, meščanskih in strokovnih učiteljev ter učiteljic itd. Dijakov pa je bilo redno vpisanih n. pr. l. 1922/23: na višji obrtni šoli 225 in na nižji obrtni šoli pa 341, poleg tega še 117 izredno vpisanih.

Ta zavod tvori dragoceno last našega naroda. Želeti je le, da bi se zavod še nadalje izpopolnjeval in širil, predvsem z umetno-obrtno šolo in pa da bi ga občinstvo znalo tudi primerno ceniti, vpoštevati in vporabljeti.

Prof. ing. Petkovšek:

Kmetijski študij s posebnim ozirom na srednjo kmetijsko šolo.

Imamo tri vrste kmetijskih šol, nižje, srednje in visoke šole. Nižje šole so po zakonu dvoletne, vendar imajo v Sloveniji sedaj še dve enoletni in eno dvoletno. Za nje se zahteva ljudska šola, ker imajo namen strokovno izobraziti kmetijski naraščaj za vodenje gospodarstva na lastnem domu, le izjemoma vstopi nekaj absolventov teh šol tudi v službe na večjih posestvih. To se je prakticiralo zlasti v prejšnjih letih, ko so večina starejši gojenci vstopili v te šole in ni bilo drugih kompetentov. Namen nižjih šol pa to ni, tudi niso tozadevno organizirane in absolventi nimajo dovolj teoretične

podlage za službena mesta na večjih posestvih. To je eden izmed ciljev srednje kmetijske šole. Tudi imamo premalo nižjih šol, ki naj povzdignejo strokovno znanje kmeta samega in katere država skoro povsem sama vzdržuje, ker plačajo gojenci minimalno vsoto, da bi vzgajale naraščaj za veleposestva, ki bi tako odvezal mesta na teh redkih šolah bodočim gospodarjem. Kvečjemu, ako se njih število pomnoži, naj bi odgajale naraščaj tudi za druge specialne strokovne šole ozir. tečaje, tako za mlekarsko, vrtnarsko, zadružno šolo itd.; da so s tem te specialne šole lahko krajše in cenejše ter popolnejše, ko pride že preizkušen material v nje.

Tudi srednja kmetijska šola ima namen vzgajati kmetijski naraščaj za dom onih boljših posestnikov, ki žele svojim sinovom srednješolsko izobrazbo, in ki je v naših razmerah radi mnogostranosti večjih obratov zelo na mestu. Zato se kot kompetenti zlasti predvidevajo absolventi meščanskih šol in izjemoma boljši absolventi nižjih kmetijskih šol, ti pa po položitvi sprejemnega izpita, a manje srednješolci, ki morejo nadaljevati svoj študij in so po večini že s tem namenom vstopili v srednjo šolo. Vendar pa vzgaja srednja kmetijska šola tudi naraščaj za državna mesta okrajnih ekonomov, instruktorjev in uradnikov na državnih kmetijskih šolah, državnih nasadih in vzornih posestvih, za učitelje na event. bodočih meščanskih šolah kmetijskega karakterja itd. Važna naloga srednjih šol je pa tudi, da vzgoji dober naraščaj za adjunkte ozir. bodoče oskrbnike in upravitelje na večjih posestvih z dovoljno teoretično predizobrazbo, da se odstrani iz teh mest neštevilne nezmožne ljudi iz vseh mogočih, največ vojaških poklicev brez teoretičnega in praktičnega znanja. To ni le v interesu gospodarjev samih in njih lastnine, marveč tudi v interesu države in narodnega gospodarstva, odstrani se pa s tem tudi mnogo nepotrebni tujcev ravno iz veleposestev, kjer je to najbolj potrebno. Tzadevno akcijo pa je mogoče izvršiti šele, ako imamo dovolj dobrih, docelj izobraženih absolventov srednje kmetijske šole.

Visoka šola ima nalogo, vzgojiti naraščaj za naše strokovne in znanstvene zavode tako kmetijske šole drž. preizkuševališča, semenogojске postaje in vzorna posestva ter za strokovna mesta pri političnih oblastvih, kjer se zahteva akademična izobrazba, in za mesta na veleposestvih v prosti konkurenci s srednješolci. Izgledi za službena mesta za akademike so se sedaj v splošnem poslabšali, ker so se po prevratu nastala razmeroma maloštevilna prosta mesta hitro zasedla. To se opazi tudi, ker se je število slušateljev na obeh kmetijskih fakultetah v Zagrebu in Beogradu zelo skrčilo in se predvideva združitve obeh fakultet v eno. To bi bilo tudi najprimernejše, saj je celo pred vojno dunajska zemljedelska visoka šola, ki je bila edina v stari Avstriji, producirala preveč absolventov.

Absolventi srednje kmetijske šole imajo torej momentano bolje izgled, škoda le, da se ni ostalo pri prvotnem načrtu, da bi se ustanovila srednja šola samo v Sloveniji za celo državo, dočim ima sedaj nova v Valjevu ustanovljena šola jako številen naraščaj za južne pokrajine. Vendar, ako hočemo dvigniti pri nas tako važno kmetijsko produkcijo ter dovesti naš kmetijski stan na višjo strokovno in kulturno

stališče, kakor je to n. pr. na Češkem, v Nemčiji in drugih državah, moramo razviti agrarno šolstvo, potovalni kmetijski pouk, vzorna posestva in vzgojne stanice za vse stroke in produkte in to bo le mogoče, če bomo imeli dovolj strokovno izobraženih ljudi vsaj s srednješolsko izobrazbo. Študij je lep in interesanten zlasti za naše kmetijske sinove, ki imajo ljubezen do grude. Ljubezen, vztrajnost in energija je pa potrebna, ker je študij, kot se vidi iz programa, jako obsežen in ker tudi poznejše delo zahteva celega človeka, ki se ne straši trde prakse prvih let ter tudi pozneje ročnega dela in praktičnega udejstvovanja od ranega jutra do poznega večera. Študij sam je pa tudi naporen zlasti sedaj, ker ima srednja šola samo tri letnike teorije in je treba poleg splošnih predmetov srednje šole absolvirati tudi vse strokovne predmete teoretično. Obenem je pa treba tudi na zavodnem posestvu delati v praksi, kar je gotovo tudi najboljša priprava za poznejše življenje. Zato se pa predvideva samo krog 20 gojencev na letnik, da je izobrazba v teoriji in praksi bolj individualna in popolnejša; tako se tudi ni bati nadprodukcije. Ako letno zapusti zavod 15 gojencev, katerih morda ena polovica išče službe, se tem gotovo ne bo treba posvetiti drugi stroki.

Želeti bi pa bilo, da bi se zlasti sedaj priglasilo nekaj več Slovencev za prvi letnik, ker ima dosedaj zavod nad polovico gojencev z juga, kar navaja ministrstvo kot vzrok, naj se zavod prestavi iz Slovenije v Vojvodino. S tem bi pa Slovenija izgubila važen strokovni zavod, slovenskim dijakom se bi pa otežkočil ta važen študij in zaprlo službena mesta na veleposestvih v južnih pokrajinah, katere so dosedaj v precejšnji meri zavzemali ravno Slovenci. Zato je naloga vseh, da ohranimo za Slovenijo ta težko priborjeni zavod, ki bo važen za Slovenijo, posebno tudi kot naš kmetijsko-znanstveni zavod za vse panoge kmetijstva.

Glavne točke iz pravilnika in programa srednje kmetijske šole so:

Šola je nastanjena začasno na vinarski in sadjarski šoli v Mariboru.

Pouk na srednji kmetijski šoli traja tri leta (šest polletij), četrto leto po svršetku šole pa je namenjeno izključno praktičnemu izpopolnjevanju in specializiranju.

Šolsko leto traja od 1. oktobra do 30. septembra drugega leta. Predavanja se pričnejo 1. oktobra in se končujejo koncem julija; avgusta in septembra meseca so šolske počitnice.

Učenci so redni in izredni. Kot redni se sprejemajo le oni, ki imajo vsaj 15, a ne več kot 19 let; vsaj 14 let stari učenci se sprejemajo le, če dokažejo z zdravniškim spričevalom, da so telesno dovolj razviti.

Prosilec za sprejem mora dokazati, da je uspešno dovršil 4. gimnazijski ali realčni razred ali popolno (štirirazredno) meščansko šolo. Tisti, ki so dovršili kako kmetijsko šolo z najmanj dvoletnim tečajem ali pa samo tri razrede meščanske šole, se sprejemajo za redne učence šole po povoljnem sprejemnem izpitu. Prednost pri sprejemu imajo kmetijski sinovi.

Prosilec mora biti povsem zdrav in krepak.

Izredni učenec je lahko tisti, ki ne ustreza vsem navedenim pogojem. Izredni učenci morajo redno prihajati v šolo k predmetom, za katere so se prijavili; zanje veljajo tudi predpisana disciplinarna pravila, ki so začasno ista, kakor na ostalih srednjih šolah (gimnaziji, realki itd.).

Lastnoročno na celo polo pisana prošnja za sprejem, ki vsebuje prosilčev točni naslov, je poslati direkciji srednje kmetijske šole v Mariboru koncem julija ali najkasneje do 15. septembra. Prošnjo je pravilno kolkovati (sedaj 5 + 20 Din) in priložiti ji je: 1. krstni list, 2. domovnico, 3. zadnje šolsko, odnosno odhodno spričevalo, 4. zdravniško spričevalo, 5. нравnostno spričevalo, 6. reverz roditeljev oz. varuhov, da bodo plačevali vzdrževalne stroške.

Sprejem se naznani vsakemu prosilcu pismeno.

Učenci so eksternisti, t. j. stanujejo in se prehranjujejo v mestu na lastne stroške ali pa z državno štipendijo.

Pouk na srednji kmetijski šoli je teoretičen in praktičen ter obsega razen demonstracij in rednih obveznih vaj tudi ekskurzije in razgovore.

Obvezni predmeti teoretičnega pouka so:

1. slovenski jezik; 2. srbohrvatski jezik; 3. nemški ali francoski jezik; 4. zemljepis; 5. zgodovina Srbov, Hrvatov in Slovencev; 6. ljudska higijena; 7. osnove pedagogike in metodike; 8. matematika; 9. fizika in meteorologija; 10. kemija z agrokemijo; 11. mineralogija, geologija s pedologijo; 12. botanika; 13. zoologija; 14. anatomija, fiziologija in patologija rastlin; 15. anatomija in fiziologija domačih živali; 16. narodna ekonomija; 17. zemljemerstvo; 18. poljedelstvo; 19. vrtinarstvo; 20. živinoreja; 21. čebelarstvo; 22. sadjarstvo z uporabo sadja; 23. vinarstvo s kletarstvom; 24. travništvo; 25. nauk o kmetijskem orodju in strojih; 26. kmetijske melioracije; 27. kmetijsko gospodarstvo; 28. kmetijsko knjigovodstvo; 29. mlekarstvo; 30. kmetijsko-kemijska tehnologija; 31. osnove gozdarstva; 32. kmetijsko stavbinstvo; 33. živinozdravstvo; 34. kmetijsko pravo, zakonodaja in združništvo; 35. kmetijska statistika.

Praktični obvezni predmeti:

1. Geodetske vaje; 2. vaje v analitični kemiji; 3. anatomske vaje; 4. vaje v mikroskopiranju; 5. vaje iz meteorologije; 6. vaje s kmetijskimi stroji; 7. vaje v kmetijskem računovodstvu; 8. vaje v kmetijsko-kemijski tehnologiji; 9. risanje; 10. druge vaje v poljedelstvu, živinoreji, sadjarstvu, vinarstvu itd.

Neobvezni predmeti:

1. Stenografija; 2. petje.

Kar si, ne vidiš; kar vidiš, je tvoja senca.

(Rabindranat Tagore.)

Nepristransko sodiš lahko samo o stvarih, ki te nič ne brigajo.

(Oskar Wilde.)

F. Veber:

Sokrat.

(Moderna slika iz davne preteklosti.)

O sodobni starogrški sofistiki.

Vsa predhodna starogrška filozofija ni mogla podati znanstveno zadovoljivega svetovno-življenskega naziranja, zato ne, ker je vse motrila, kot smo že rekli, le z vidika mehanske vnanje prirode ali vsaj le po analogiji te prirode. Tako so v razmerno kratki dobi dveh stoletij pač nastali številni filozofski, bolj rečeno prirodoslovni sistemi, ki so drug drugemu večkrat diametralno nasprotovali in morali že vsled tega tudi pri lastnih zastopnikih vzbujati neko skeptično razpoloženje. Že Parmenid in Heraklit grajata ljudi, ki zaupajo zgolj čutnemu (zaznavnemu) spoznavanju, Empedoklej trdi, da polne resnice sploh ne moremo dojeti ne z očmi ne z ušesi, pa tudi ne z razumom, Anaksagori pripisuje Aristotel izrek, da so za vsakega reči to, kar se mu zde, in sicer tako dogmatični Demokrit, ki je orisani starojonski problem svetovne prasnovi dvignil na višino moderne atomistike, je po Sekstovem in Diogenovem sporočilu izjavil, da »v istini ne vemo nič, kajti resnica je globoka«. Take in podobne misli iz te prve dobe grške filozofije merijo vse na podzavedno prepričanje, da je gola vnanje-prirodoslovna in v tem smislu objektivna metoda nezadostna, vsaj dokler je ne združimo z notranje-psihološkimi in v tem smislu subjektivnimi vidiki. V klasični luči potrjuje to n. pr. tudi Heraklitov konflikt med osebno individualnostjo (dušo) na eni strani in neosebno-mehanskim značajem svetovne prasnovi na drugi. Ta prasnov, namreč ogenj mu je hkrati bistvo duše, ki pa naj je po svojem individualnem bivanju in razvoju vendar nezavisna od celokupnega ostalega svetovno-prirodnega procesa. Prav s svojega stališča torej opravičeno vzklikne: »Četudi prehodiš vsa pota, mej duše ne boš našel; tako globok je njen izvor« (*ψυχῆς πείρατα οὐκ ἂν ἐξεύροιο πάσαν ἐπιπορευόμενος ὁδὸν οὕτω βαθὴν λόγον ἔχει*, Diog. Laert. IX., 7.). Tu vidimo v eni potezi dvojje, nezmožnost drugačnega nego zgolj fizikalno-prirodnega tolmačenja tudi duševnih činitelejev in neobhodno vzporedno obtičanje pri temeljnem vprašanju enotnega svetovno-življenskega naziranja.

Ta že poprej orisana enostranska prirodno-objektivna smer vseh teh prvih početkov starogrške filozofije je bila sicer zasidrana v enako enostranski objektivni smeri ostalega kulturno-socialnega življenja starih Grkov onega časa. Kakor miselna pozornost človeka utegne tudi njegovo čustveno zanimanje imeti predvsem dve smeri, ali je pri njegovi okolici v ožjem in najširšem pomenu besede, pri »vsem drugim« in »drugih« ali pa je pri njem samem, pri vsakojakem blagru ter neblagru njegove lastne osebnosti, kratko: objektivno ali subjektivno smer. Temeljna psihološka baza vsega tedanjega javnega starogrškega življenja pa je bila prav orisana objektivna smer, preznačilna za vse posamezne sestavne činitelje tedanje staro-

grške kulture. Ker sem že govoril o tedanji filozofiji in znanosti, mi je samo opozoriti še na temeljna gibalna n. pr. tedanjega umetniškega in politično-državnega udejstvovanja. Iz glavnih pesniških ali kiparskih del te dobe ne moremo razbrati nikakih strani umetnikove osebnosti same, umetnik sam izginja za svojim delom. In v državnem življenju izginja poedinec za velikimi nalcgami narodno-politične celote (*πόλις*), za katero živeti in umreti mu je samcosebni umevno, to se pravi brez vsakega »idealnega samozatajevanja«. Miltiad s svojimi Atenci na Maratonskem polju in Leonid s svojimi Špartanci v Termopilah za to dejstvo zdaleka nista edina primera. Enako je bilo razmerje do ostalih socialnih činiteljev, kakor so se zrcalili n. pr. v tradicijskem pravu, v vsakojakih že od pradedov spoštovanih običajih, v enakim potom ustaljeni javni morali itd. Kratko: celokupnemu tedanjemu javnemu življenju je bila še tuja zavedna gojitev osebne individualnosti, delovanje za blagor celokupnosti je nasprotno bilo instinktivno in nujno, ker se še ni lomilo v prizmi delovanja za enaki blagor lastne osebnosti. To je bilo bistvo one »klasične objektivitete« vsega tedanjega grškega življa, ki še ni poznala nika-kega — živčno vzburljivega razkola med subjektom in objektom. Kakor pa se je poprej orisana enostransko objektivna smer tedanje grške znanosti morala umakniti nadaljnemu razvoju, enak razvojni val je moral zajeti tudi očrtano psihološko objektiviteto ostalega, namreč socialno-čustvenega starogrškega življenja. Ves ta razvoj so pri tem mogočno podpirali na naravnost tipično instruktiven način še drugačni činitelji, ki so bili v najožji zvezi predvsem z naraščajočim političnim razmahom starogrškega naroda. Mislim tu osobito na dva činitelja, na naraščanje starogrške demokratizacije in na vzporedno večanje starogrške ljudske izobrazbe in to še posebno v zemljepisnem, etnografskem in historičnem pogledu.

Po perzijskih vojskah se je pojavilo dvoje: po vsej Grški, posebno pa še v nje političnem in kulturnem središču, v Atenah, se je pričela rapidno dvigati splošna izobrazba in vedno bolj so začele padati vse tradicijske meje, ki so dotedaj onemogočale vsako javljanje suverene volje narodove. Črez noč je postalo labilno zasebno in javno življenje, na dnevnem redu so bile konfiskacije premoženja, strankarsko politični procesi, življensko nevarni za prizadete, celó menjavanje državne oblike (n. pr. oligarhija — demokracija). Zrušili so se vsi trdni stoletni stebri stare kulture, vladal je samo tisti, ki je umel, po svojih govorniških sposobnostih pridobiti záse suverene ljudske mase. Samcosebi je nastala potreba po osebah, od katerih bi poedinec mogel dobiti vse tedaj tako potrebno sodno-zagovorniško in politično-govorniško znanje. Prav tej potrebi pa so zadostili tako zvani sofisti, ki so potovali iz kraja v kraj in zahtevali ter dobivali za svoj pouk visoke honorarje. Tako pa je povsem naravno tudi pojem znanja samega hipno dobil bistveno drugačen pomen: njegova dotedanja objektivno-teoretična stran se je umaknila — subjektivno-praktični. Na mesto prejšnjega znanstvenika ter zgolj teoretičnega raziskovalca objektivnih prirodnih zakonov je stopil sofist in zgolj poklicni učitelj, ki si je nadel samo

nalogo, storiti svoje učence sposobne za uspešno praktično udejstvo-
vanje in jim vliti dar vplivnega javnega govora (*δεινὸς πρῆξιαι
καὶ λέγειν*). Dotedanji ideal objektivne resnice spoznanja
se je spremenil v ideal njegove subjektivne (= subjektive!)
koristi. S tem pa je bil hkrati enostavno presekan poprej orisani
glavni problem objektivne prirode (*φύσις*), mesto njega pa
je bil postavljen bistveno drugačni problem subjektivne po-
trebe: in kot se je prej na pojmu iste objektivne prirode bil
zgradil tudi pojem objektivnega svetovnega zakona, ki je brez
izjeme in velja povsod ter za vsakega, se je zdaj na pojmu iste sub-
jektivne potrebe zgradil pojem subjektivnega družabnega pravila
(*νόμος*), ki je drugačno tu, drugačno tam, drugačno záme, drugačno
záte. Kot sem že omenil, je ta miselni preokret od objektivnega k sub-
jektivnemu, od absolutnega k relativnemu, od trajnega k minljivemu
bil trdno zasidran v politično-psihološki strukturi tedanje dobe sami.
Bistveno pa ga je pospeševalo tudi obzorje naraščajoče ljudske
izobrazbe. Že vsakdanji tedanji Grk je mogel opazovati ali vsaj sli-
šati, kako različno je n. pr. zasebno in javno življenje različnih
narodov, kako so mogočni in na videz večni narodi izginili, drugi
in doslej nepoznani pa nastopili, kako močno so se razlikovali bogovi
tega plemena od bogov drugega, kako so njegovi lastni očetje in pra-
dedi drugače živeli in sledili drugačnim nazorom nego on sam ali
celó njemu sodobna mladina, kratko: že vsakdanji tedanji Grk je
doma in v tujini, v sedanjosti in preteklosti moral postati pozoren
predvsem na vsakojako menjavanje in spreminjanje, prav redko pa
je tem potom dobival hrano tudi njegov od prejšnjih rodov podedo-
vani nagon po nečem absolutnem, trajnem in v tem smislu prirodno-
večnem. Tako pa je orisana sofistika po svojih najglobljih temeljih
naravnost sovpadla z enakimi najglobljimi temelji tedanjega javnega
mišljenja sploh, ona je bila takorekoč le neizogibna vidna plat tega,
kar se je vršilo nevidno, a nič manj neizogibno v lastni notranjosti
tudi vsakega povprečnega tedanjega Grka.

Seveda je vse to moralo vplivati nazaj tudi na že orisani razvoj
tedanje grške znanosti same. Rekel sem že, da je v njej sami bilo
in moralo biti mnogo netiva za enako skeptično razpoloženje, skepti-
čno napram legalni lojalnosti starega problema svetovne prasnovi
kot nemišljivega fundamenta objektivnih zakonov prirode sploh in
človeškega udejstvovanja posebej. In v resnici nahajam zdaj še po-
seben prehod med omenjenimi predhodnimi iskatelji svetovne pras-
novi in sledečo sofistiko. Ta prehod tvori po mojem mnenju
A r h e l a o s iz Aten, baje Sokratov učitelj, ki označuje, naslonivši
se na Anaksimena in Anaksagoro, svetovno prasnov kot zrak, po-
mešan z razumom, in izvaja iz tako določene prasnovi objektivne za-
kone ostalega svetovnega procesa, dočim n. pr. razlika med »pravič-
nim« (dobrim) in »sramotnim« (zlim) že zanj ni več nikaka objektivna,
temveč zgolj družabno-konvencionalna razlika (*τὸ δίκαιον εἶναι
καὶ τὸ αἰσχρὸν οὐ φύσει, ἀλλὰ νόμῳ* — po Diog. Laert. II., 16). Vse to
dela zdaj umljivo, da je razvoj sledeče sofistike same, pojmovane kot
razvojno nadaljevanje predhodne starogrške filozofije in znanosti

sploh, v glavnem bil sledeči. Sofistika je prvotno pričela s praktičnim poukom in s tem tudi v teoriji odvrnila pozornost od objektivnih strani na objektivnih znanstvenega mišljenja in jo obrnila k subjektivnim potrebam subjekta samega. Ta štadij sofistike je bil še vse drugo nego to, kar je postala sofistika pozneje: prvotni sofist je bil v istini to, kot se je nazival, namreč učitelj življenske modrosti (*παιδείσεως καὶ ἀρετῆς διδάσκαλος*). Toda v teoretičnem nadaljevanju te zgolj praktično-subjektivne miselne smeri se je sofistika jela obračati proti možnosti objektivne znanosti sploh in razvila končno značilen relativizem in subjektivizem tudi na teoretičnem polju. To pa je moralo naknadno usodno vplivati zopet na njeno pojmovanje temeljnih etičnih načel na praktičnem polju, njen umsko-teoretični relativizem je sam po sebi rodil enak relativizem na nagonsko-praktičnem polju, priznanju golega subjektivizma kot vrhovnega načela vsakega dokazovanja je sledilo enako priznanje golega — egoizma kot vrhovnega načela vsakega praktičnega udejstvovanja človeka. Vse to se je končno zlilo v tako zvani sofistični eristiki na eni strani in enako sofistični retoriki na drugi: prva je imela namen, da se s pomočjo gole logične tehnike po slučajni želji in potrebi zdaj vse »dokaže« zdaj vse »ovrže«, druga pa je bazirala na stremljenju, vcepiti širokim masam kakršnakoli lastna prepričanja s pomočjo zgolj govorniške spretnosti; za prvo in drugo je bila značilna in izrečno zahtevana »umetnost« iz »zlega« storiti »dobro« (*τὸν ἥττω λόγον καίττω ποιεῖν*). Torej načelni subjektivizem in vzporedni relativizem v teoriji in praksi je najmarkantnejša psihološka črta vse poznejše starogrške sofistike. To bo jasno pokazal tudi kratek oris temeljnih nauk glavnih njenih zastopnikov.

Protagora iz Abdere (okrog 480—411 pr. Kr.) pričenja svoj spis, ki se je po sporočilih glasil »Resnica« (*Ἀλήθεια*) ali »Prevrtni govori« (*Καταβάλλοντες*) — morda sta bila dva spisa —, takole: »Človek je merilo vseh reči, onih ki so, da so, onih ki jih ni, da jih ni« (*πάντων χρημάτων μέτρον ἄνθρωπος, τῶν μὲν ὄντων ὡς ἔστι, τῶν δ'οὐκ ὄντων ὡς οὐκ ἔστιν*). Osnovna misel tega stavka je že po Platonu tale: Vsaka reč je zame taka, kot se meni zdi, zate taka, kot se tebi zdi. Tretje možnosti ni, zato tudi ne more biti govora o nikakih objektivnih pojavih. N. pr. veter sam ni ne mrzel ne vroč, temveč je mrzel le za onega, ki ga zebe, vroč le za onega, ki mu je vroče. Kakor kdo karkoli občuti, tako tudi je, namreč — zanj, brez tega odnosa na pristojni subjekt ničesar ni niti ni nič ne tako ne drugačno. Važno je, da Protagora po Aristotelovem sporočilu ni zanikal objektivne veljavnosti samo naših vnanjih zaznav, temveč tudi n. pr. geometričnih aksijomov; trdil je namreč, da objektivno ali po naravi sploh niso možni nobeni matematično pravi krogi, prave premice itd. Konsekventno zanika Protagora končno sploh vsako resnico: če je človek sam merilo vsega, tedaj ni nikake za vsakega veljavne objektivnosti in od dveh diametralno nasprotnih stavkov ni eden neobhodno resničen, drug pa napačen, temveč o b a veljata, namreč za tistega, ki ju priznava. V tem smislu je Protagora tudi izrečno izjavil, da dopušča vsaka reč dvojico diametralno nasprotnih izjav (*δύο λόγους εἶναι περὶ*

παντός πράγματος ἀντικειμένους ἀλλήλοις, Diog. Laert. IX., 51). Tudi naloga znanosti pa torej ni, izsledovati resnice, temveč samo ta, da postanemo spretni v kakršnemkoli uspešnem vsiljevanju svojih prepričanj drugim osebam. Vidi se, kako je že Protagorova filozofija po svojih temeljih vedla in morala vesti do omenjene eristike na eni strani in retorike na drugi, kratko do »s sofistike« v poznejšem in — današnjem najslabšem pomenu besede: ni šlo za to, da vedeš nasprotnika do spoznanja ali da prideš po njem sam do spoznanja, temveč le za to, da mu s spretno debato kakršnokoli mnenje pač vsiliš, seveda neglede na njegovo resničnost (ki je sploh ni); in v javnem življenju ni šlo za to, da se širše mase tudi v pravcu resnice kulturno dvignejo, temveč samo za to, da jih poedinec umeje z demagoško - govorniško tehniko pridobiti za — svoje osebne namene.

Gorgija, Protagorov sodobnik iz Leontina, je zato posebno znan po svojih retorično izpiljenih »slavnostnih govorih«. Nas zanima predvsem njegovo teoretično filozofsko razmerje do Protagore, ki ga lahko označim tako, da se je orisani Protagorov relativizem pri Gorgiju razvil v najradikalnejši nihilizem. To kažejo jasno ostanki njegovega spisa: »O tem, česar ni, ali o naravi« (*Περί τοῦ μὴ ὄντος ἢ περὶ φύσεως*), v katerem je postavil Gorgija predvsem tri teze: 1. ničesar ni; 2. če bi kaj bilo, pa bi tega ne mogli spoznati; 3. če bi to mogli spoznati, pa bi ne mogli svojega spoznanja drugim sporočiti. Prvi stavek dokazuje Gorgija približno takole: Da kaj biva, ni možno, ker bi to moralo biti kaj takega, kar ne more biti ne neustvarjeno ne ustvarjeno, ne eno ne mnogo. Neustvarjeno ne more biti, ker bi tedaj bilo večno in neskončno, kot neskončno pa bi ne moglo biti ne v sebi ne v drugem; kajti v obojem slučajju bi imeli dvoje, vsebujoče in vsebovano, kar pa nasprotuje pojmu neskončnega in neomejenega. Ustvarjeno pa ne more biti, ker ne more nastati ne iz tega, česar ni, in tudi ne iz tega, kar je; prvo je samoobsebi umevno, drugo pa radi tega, ker bi se tedaj to, kar naj biva, spremenilo in torej prenehalo biti kaj takega, kar biva. Eno ne more biti, ker so vsi telesni pojavi sestavine posameznih delov; torej bi moralo biti nekaj netelesnega (*ἀσώματον*), kar ni telesno, t. j. prostorno razsežno, pa je prazen nič. Mnogo pa ne more biti, ker predpostavlja vsaka množica enote, torej tudi »eno«, nekaj, kar je, kot smo že videli, nemogoče.

S podanim dokazovanjem se naslanja Gorgija predvsem na enako metodo predhodnih eleatskih filozofov, s katero so ti izkušali izkazati nemogočnost vsake mnogoličnosti in vsakega spreminjanja (Zenon iz Melisa). Gorgija pa je imel po sporočilih še lasten in za tedanjo sofistiko posebno značilen »dokaz« svoje prve teze, ki se glasi nekako takole: To, česar ni, je nekaj nebivajočega; torej pa vendar tudi nebivajoče je. Potemtakem tega ni, kar je njegovo nasprotje; nasprotje (*ἀντικείμενον*) nebivajočega pa je to, kar biva, ergo tega, kar biva, ni. Sledi, da oboje v enaki meri je, kar biva in kar ne biva. Zaniikanje tega stavka bi nasprotovalo temu, kar je bilo pravkar dokazano, priznanje stavka pa vede do tega, da obojega ni, ne tega, kar ne biva, in ne tega, kar biva; kajti tudi tega, kar biva, (po dokazu)

ni v večji meri, nego to, kar ne biva. Torej sploh ničesar ni. Svojo drugo tezo pa dokazuje Gorgija zopet na specifično lasten način takole: Če bi mogli to, kar je, spoznati, namreč si predstavljati, tedaj bi moralo obenem veljati, da si pač tega, česar ni, ne moremo predstavljati. To pa nasprotuje dejstvu, da si vendar lahko predstavljamo nešteto pojavov, ki jih ni, n. pr. človeka, ki leta po zraku, dirko z vozovi na morju itd. Torej pa je napačna premisa, da si lahko predstavljamo to, kar biva. Česar pa si ne moremo predstavljati, tega tudi spoznati ne moremo. Torej sploh ničesar spoznati ne moremo. Tudi svojo tretjo tezo dokazuje Gorgija na enako sofističen način: Izrečena beseda je samo znamenje za nekaj drugačnega, za to, kar naj pomeni. Znamenje (*σημείον*) samo in to, kar z njim zaznamujemo, pa je vedno dvoje različnih činiteljev. Torej je načelno nemogoče vsako objektivno »sporočilo«. Drugič bi tako sporočilo zahtevalo možnost, da je v dveh ali več osebah isto spoznanje, ista predstava; to pa ni mogoče, ker predstava, ki je n. pr. »v dveh glavah«, ni več ena in ista, temveč dvojna in različna predstava, neglede na to, da bi tudi tedaj, če bi šlo sicer za enake predstave, vendar bila še razlika v individualnosti onih oseb; s to razliko pa teče neobhodno vzporedno tudi razlika njihovih predstav. Da, celo v eni in isti osebi ni ene in iste predstave, kajti to izključujejo časovne spremembe na eni strani in razlike v pristojnih čutilih na drugi. Iz vsega tega sledi, da bi tedaj, če bi karkoli spoznali, pa tega ne mogli sporočiti, ne drugim ne sebi.

Radikalnejšega nihilizma si ne moremo misliti. Vidimo obenem, da je prav Gorgija še z negativne plati dopolnil po Protagori neposredno in pozitivno zastopani subjektivizem tedanje dobe. Dočim je Protagora svoj subjektivizem izvajal neposredno iz — subjekta samega, poudarjajoč, da velja vse samo »za nekoga« in da torej sploh ni nikake objektivne veljavnosti, pa je Gorgija nemožnost vsake take objektivne veljavnosti izvajal še posredno iz nemožnosti, da sploh karkoli biva ali je, torej iz nemožnosti, da kaj sploh postane objekt spoznanja. V razvojnem pogledu je izredno zanimivo, da je med Protagoro in Gorgijem razmerje, vseskozi podobno razmerju med Parmenidom in Zenonom v orisani predhodni (prvi) dobi starogrške znanosti. Kakor je Parmenid neposredno in pozitivno trdil, da iskana svetovna prasnov je in mora biti samo ena, enolična, brez sprememb itd., tako pa je Zenon isti izsledek izkušal še posredno in negativno potrditi, t. j. podati svoje »dokaze« za nemožnost vsega tega, kar imenujemo n. pr. premikanje, množino, spreminjanje itd. Fundamentalna razlika med obema dvojicama: Parmenid — Zenon in Protagora — Gorgija je le ta, da je prva dvojica še stala na stališču objektivne prasnovi in vzporednega objektivnega spoznanja, dočim je druga dvojica prav vsako objektivnost zaničevala, to pa zopet najprej neposredno, nato pa še posredno. Vse to obenem dokazuje, da je vprav s Protagoro in Gorgijem bil načelni razvoj starogrške sofistike vsaj teoretično tudi zaključen in da pomenjajo različni sledeči sofisti samo efektivni nadaljnji razvoj, ki utegne biti zanimiv še z

vidika vsakojakih podrobnosti, a načelno ne prinaša nič novega. Poznejši sofisti, kakor Hipija, Trasimah, Polos, Prodikos i. dr. so pač orisani načelni subjektivizem in relativizem prenesli tudi na vsa ostala posamezna poprišča zasebnega in javnega življenja. Tem potom so se tedaj morda prvič na zapadu pojavili takile nauki: Tudi med starši in otroci zakonska zveza ni protinaravna (= ni o b j e k t i v n o zabranjena); poligamija ima enako objektivno opravičenost kakor monogamija. Prirodno, t. j. objektivno pravo je le pravo močnejšega, vsi pozitivni zakoni so gola samohotna pravila, ki jih postavljajo trenutni mogotci samo v lastnem interesu. Tako n. pr. pravičnost pač splošno hvalijo; toda to izvira samo odtod, ker smatra večina pravičnost za kaj takega, kar ji donaja korist: če pa se čuti poedinec dovolj močnega, prekoračiti meje tega, ker dovoljuje kakršenkoli zakon ali javno mnenje, ima tudi on objektivno pravico za to. Med gospodom in sužnjem, med Grkom in barbarom, po naše rečeno med imejteljem oblasti in podložnikom, med kulturnim in nekulturnim človekom ni nobene objektivne razlike, za vse velja enaka, to se pravi sploh nobena objektivna pravica. Bogovi so gole perzonifikacije prirodnih pojavov, posebno pa takih, ki so človeku posebno koristni. Da, vera v božanstvo je sploh le izmišljotina premetenih državnikov, ki jim je ta »iznajdba« pomagala, krotiti mase, jih odvrtačevati od tako z v a n i h zločinov ter jih navajati k slepi pokorščini. Itd. Take in podobne nazore je mogel dnevno slišati ali napisane čitati še in že Sokrat, nazore, ki bi jih današnji povprečni izobraženec sicer iskal le v nedavnih spisih recimo nekega Nietzscheja ali Stirnerja... Vsi ti nazori pa so imeli samo namen, da se princip načelne subjektivnosti vsega in v vsem tudi podrobno ter še praktično izvede, ali pa so vsaj izvirali le kot neobhodne teoretično - praktične konsekvence iz tega principa.

Seveda pa je bil ta načelni subjektivizem neobhodna r a z v o j n a p o t r e b a, ki je staremu Grku šele odprla pot do nadaljnega razvoja, če ne drugače, že s tem, da so tem potom postali zrahljani vsi dotedanji kulturni stebri. Zato je umljivo, da nahajamo že tu tudi tako gibanje, ki se sicer smatra kot kulturna pridobitev poznejših stoletij. Sem spada n. pr. že tedaj nastali dvom, ali je stvarno opravičen oni prepad med gospodom in »sužnjem«, ki je bil dotedanjemu Grku sam po sebi umeven, dalje ali je stvarno opravičena socialna, politična ali kulturna podrejenost ženske moškemu, ki dotedaj tudi ni vznemirjala nobenega dela, ali je res le Grk pravi človek, vse drugo pa barbarstvo itd. Toda pri vsem tem je ostro pomniti, da tu vsa taka in podobna ter mutatis mutandis še danes in prav danes aktualna vprašanja niso nastala vsled težnje, priti do objektivne resnice, temveč vprav vsled načelne negacije vsake objektivnosti. Če sploh ni nikake objektivnosti, nikake »stvarne opravičenosti«, tedaj je seveda tudi objektivno vseeno, ali n. pr. suženjstvo biva ali pa suženjstva ni, oboje je v tem slučaju enako opravičeno, to se pravi, objektivne veljavnosti nima ne drugo, pa tudi ne prvo. Tako pa prav tedanja sofistika v klasični luči tudi historično potrjuje moje trdno prepričanje, da

nam ni paziti toliko na to, kake poedine nazore in kaka poedina vprašanja polnijo nas ali druge, temveč mi moramo predvsem gledati na to, iz kakega duhá ti nazori in ta vprašanja izvirajo, katera in kaka so načela, ki jim sledimo s temi nazori in vprašanji. To dejstvo naj si dobro pomni osobito današnja mladina, ker bo samo tem potem mogla izginiti ona breznačelnost, ki je tako značilna prav za današnje zasebno, socialno in javno življenje. Tudi stari sofisti so odprli marsikatera zdrava vprašanja, ampak pogubno je bilo njih temeljno načelo: kdor vse zanika, zanika seveda poleg resnice tudi neresnico, poleg dobrega tudi zlo in kolikor se tako bori proti neresnici in zlu, ima seveda povsem prav tudi on; toda njegova pogubna stran je prav ta, da se on enako bori in po svojem izhodnem načelu mora enako boriti tudi proti resnici, tudi proti dobremu.¹ Že tedaj, v dobi starogrške sofistike načeta — Nietzschejeva »Umwertung aller Werte« se je enako že tedaj pokazala v jasno temni luči logične in praktične protislovnosti ter kulturne in socialne nemožnosti.

Že zdaj pač vidimo, da je pomenjala doba sofistike razvojno potrebno akutno krizo v duševnem razvoju starega Grka, tako krizo narodove psihe, ki se javlja vselej tedaj, ko se prično rušiti neki temelji vsega preteklega njegovega življenja. Kakor nahajamo na posameznem organizmu marsikatero take bolezní, ki so potrebne za njegov nadaljnji razvoj in za njegovo končno ozdravljenje, ki pa utegnejo zanj tudi usodno končati, enake »bolezni« prestaja in razvojno mora prestajati tudi narodova duša, od katere same je zdaj zavisno vprašanje, ali te bolezni premaga ali pa v njih zamre. Tudi starogrška sofistika je bila taka razvojno potrebna akutna bolezen starogrškega naroda in mi imamo tudi že sredstva, da podamo točno psihološko karakteristiko te bolezni. V prejšnjem delu smo že razlikovali med zgolj perceptivno, aperceptivno in zavestno stopnjo znanstvene miselnosti in obenem namignili, da spada starogrška sofistika na drugo, aperceptivno stopnjo take miselnosti. Gornji oris sofistike same to zdaj v polni meri potrjuje. Sofisti so odvrnili pozornost od prirode, od dotedanjega objekta subjektovega spoznavanja in jo obrnili k subjektovemu spoznavanju, pa še niso poznali in kulturno razvojno niso mogli poznati subjekta samega in njegove duševnost kot objektivni svet zase, čigar samonikla struktura edina nudi in more nuditi objektivna načela vsega spozna-

¹ S tega vidika je ocenjevati tudi ostale pozitivne strani starogrške sofistike, n. pr. dejstvo, da je na zapadu položila nekak temelj za poznejši gramatično-filološki študij. Tako zasluži Gorgija ime iznajditelja jezikovne rime, njegov učenec Izokrat je že trčil na neposredno muzikalno plat jezika, že Protagora je bržkone prvi tudi v teoriji razlikoval med trojnim spolom samostalnika, različnim časom glagola in govoril o različnih vrstah stavkov, dočim je že poznejši Prodikos se bavil z vprašanji jezikovne sinonimike in s svojim (sicer — kot zatrjujejo sporočila — kaj površnim) razlikovanjem med besedami enakega ali podobnega pomena dal povod tudi za poznejšo znanstveno terminologijo. Itd. Vse to kot na drugih poljih, tudi tu ni izviralo iz ljubezni do objektivnega spoznanja, temveč le iz iste osnovne tendence, negirano ali sploh nepoznano notranje-duševno stran jezika zamenjati z njegovo zgolj vnanjo mnogoličnostjo.

vanja.² To stran sofistike potrjujejo do malega tudi vsi njeni primeri, povzeti iz vnanjega, prirodnega sveta, njena osnovna težnja, z golim vnanjim in akustično blagozvenečim verbalizmom nadomestiti notranjo vsebino pojmov, takorekoč neposredno in dobesedno pa n. pr. podani Gorgijev »dokaz«, da ničesar ni, ker telesnega ni, kar ni telesno (vnanje, prirodno), pa je prazen nič. In orisani subjektivizem in relativizem, recte nihilizem vse sofistike je bila le nujna posledica tega in v prejšnjem delu tudi formalno opredeljenega zgolj aperceptivnega stanja njene znanstvene miselnosti. Zopet vidimo, kako je razvojno moral nastopiti Sokrat, ki je živel in rasel sredi mogočne sofistike, pa jo šele s svojim nastopom proti njenemu vnanjemu verbalizmu in s svojim neprestanim naglašanjem notranje-duševnega pojma tudi premagal, za stoletja v zgodovini, definitivno v načelu.

Tem temeljitejši mora biti naš sledeči oris Sokratovih nazorov ali tako zvane sokratike. Tak oris ne bo zanimal le onega, ki se hoče poglobiti v psihološko strukturo one borbe, ki jo je bila sama s seboj duša že davno izginulega starogrškega naroda in čije konec je pomenjal obenem konec njegove kulturno-zgodovinske misije. Ta oris bo moral še v večji meri zanimati onega, ki se hoče poglobiti v psihološko strukturo one borbe, ki jo bije vse današnje zapadno človeštvo samo s seboj in ki bo po svojem izidu tudi odločilna ali za njegov nadaljnji kulturni razvoj v nedogledne višave ali pa za njegov definitivni kulturno-zgodovinski propad. Da tu nisem izgovoril praznih besed, bo verjel vsak, ki je z menoj vred prepričan, da tudi naša in prav naša doba po najglobljih svojih psiholoških, socialnih in političnih temeljih ni nič drugega, nego adekvatna obnova onega obupnega stanja, v katerem je bil stari Grk pred več nego 2000 leti. In njegova tragična usoda, ki je, kot bomo to še podrobno videli, izvirala samo iz tega, ker je orisano sofistiko pač premagal po nekaterih svojih poedincih, ne pa kot narodna celina, naj bo nam zgodovinski nauk in — zgodovinsko svarilo!

² Še jasneje lahko to stran sofistike označim tudi takole: sofisti so opozorili na individualnost subjekta, niso pa poznali njegovih splošnih strani, kar je kulturno-razvojno bilo povsem umljivo, če pomislimo, da so, kot že rečeno, zanikali tudi ono »prirodu«, ki je predhodnim mislecem bila hkrati vir za splošno veljavne zakone. Ta načelni individualizem starogrške sofistike tudi jasno razlaga le navidezno nasprotje med Protagoro in Gorgijem: za Protagoro je prav za prav vse resnično, za Gorgija pa vse neresnično, kolikor namreč prvi izvaja »resnico« iz tega, kar se posamezniku kakorkoli zdi, drugi pa negira sploh vsako splošnost; z vidika objektivnega pojmovanja resnice pa sta torej oba zanikala in morala zanikati sploh vsako resničnost.

Odpadli cvet se ne vrne nikoli več na svojo mladiko.

(Julij Zeyer.)

Od brca vstane prah, ali ne tudi klasje iz zemlje.

(Rabindranat Tagore.)

ODLOMKI.

Srednja kmetijska šola v Mariboru sprejema prijave za vpis od 1. julija do najkasneje 10. septembra t. l. Šolsko leto pričena 1. oktobra. — Redni učenci lahko postanejo oni, ki izpolnijo sledeče pogoje: 1. Stari smejo biti največ 19 let, a najmanj 15 let. 2. Morali so uspešno dovršiti 4 razrede srednje šole (realke, realne gimnazije, gimnazije) ali popolno meščansko šolo. Nižji tečajni izpit se ne zahteva, neuspeh v klasičnih jezikih ne ovira prestopa. Kdor je napravil dvoletno nižjo kmetijsko šolo, mora položiti sprejemni izpit. 3. Morajo biti lepega vedenja. 4. Morajo biti državljani kraljevine SHS; sprejem inozemcev odobrava minister kmetijstva in vod. 5. Morajo biti zdravi in krepki. — Prošnji za sprejem, katero je treba kolkovati z Din 5 + 20, je treba priložiti: 1. krstni list, 2. domovnico, 3. zadnje šolsko, ozir. odhodno spričevalo, 4. zdrav. spričevalo, 5. potrdilo o vzdrževanju. — 10 dobrih učencev bo dobilo štipendije po Din 400 mesečno. — Kdor želi točnega navodila, naj zahteva od direkcije program.

Češkoslovaška šola v tujini kot vzgojni zavod in šola tujih jezikov za dijaštvo iz češkoslovaške republike. Na Češkoslovaškem se je pojavilo gibanje, ki stremi za ustanavljanjem čeških šol v tujih državah. Povod temu gibanju je dalo dejstvo, da mladina potrebuje znanje tujih jezikov za izvrševanje svojega poznejšega poklica, da pa današnji način učenja tujih jezikov nikakor ni prikladen. Dijaštvo meščanskih, srednjih in obrtnih šol se leta in leta uči tujega jezika, porabi v tem zelo veliko energije, a končni uspeh je minimalen; tuj jezik v pisavi dijak še razume, v govoru pa zelo malo. — Imamo jezikovne šole, kjer poučujejo tuje jezike učitelji, katerim je jezik, ki ga poučujejo, materin jezik. Tudi uspehi so tu lepši. Toda te šole zahtevajo od dijakov veliko pridnost in vztrajno delo. Če pa prištetjemo k temu še delo za redno

šolo, razumemo obupni glas roditeljev o preobloženosti dijaštva z delom. Če pa pošljemo otroke v tujerodne šole v inozemstvu, naučili se bodo tam sicer tujega jezika, a navzeli se tudi tujega duha, ki v teh šolah vlada. Zato je treba iskati način, kako bi se otroci lahko, brez posebnega truda naučili tujih jezikov, a pri tem ne zaostali v ostali vzgoji. To iskanje načina je torej rodilo misel lastnih šol v tujih državah. Tu se otrok vzgojuje in napreduje v šoli z maternim jezikom, nauči se pa z lahkoto tujega jezika, ker je vsa okolica, v kateri živi, zemlja jezika, ki se ga uči. Šole bi naj bile združene z internatom. V zavod bi se sprejemali otroci — češkoslovaški državljani v starosti 10—14 let. To dobo smatrajo namreč za najboljšo za učenje jezikov. V šoli bi se posvečalo poleg navadnim predmetom največjo pozornost jezikom, ki naj se ga učenci priučijo. Na ta način bi se češka mladina priučila v enem ali dveh letih jezika naroda, v katerega zemlji bi se šola nahajala. Nato bi zamogla poseštati še enako šolo v kaki drugi državi, priučiti se drugega tujega jezika in se v starosti 15 ali 16 let vrniti v domovino s popolnim znanjem še 2 ali 3 tujih jezikov. — Misel ni slaba, a njena izvedba je v zvezi z raznimi težkočami, med katerimi ni najmanjše finanjsko vprašanje. Vendar smo prepričani, da se da ideja uresničiti, čim se za stvar zavzame tudi vlada in stori dvoje: sklene s prizadetimi državami tozadevne ugovore in krije vzdrževalne stroške teh šol.

Rusko šolstvo. Val ruske revolucije je prinesel s seboj, kakor je to povzročil socializem drugje, nivelizacijo izobrazbe. Inteligenca ni deležna pravega uvaževanja in često se jo smatra v razmerju z rokodelskim proletarijatom za inferiorni živelj. Istočasno z revolucijo se pojavlja stremljenje, razširiti izobrazbo na kolikor možno največji krog ljudi. Zato je sovjetska vlada ob začetku svojega delo-

vavanja z nervozno naglico ustanavljala povsod osnovno kakor tudi višje šolstvo. Z ozirom na splošno povprečno stopnjo inteligence ruskega naroda, predvsem kmetškega, je bilo to nujno potrebno. Kljub temu so ta reformacijska stremjenja sovjetov, katera je vodil komisar za ljudsko prosveto Lunačarski, naletela na dvojne zapreke, na katerih so se, v veliki meri tudi radi svojih metod, razbila. Nastala je najprej potreba ogromnega števila učiteljev, a teh strokovno kvalificiranih ni bilo. Z grožnjo, da se ji odvzamejo potrebna prehranjevalna sredstva, zaukazalo se je inteligenci poučevati, a niti ta odredba ni zadostovala. Kmalu se je pojavila še mnogo važnejša zapreka, pomanjkanje finančnih sredstev za vzdrževanje razširjenega šolstva. Vse šole so bile namreč podržavljene in država ni plačevala samo vzdrževalnih stroškov in plač učiteljem, temveč tudi vzdrževala dijaštvo. Ta način je sicer na videz radikalno odstranil dijaško socialno vprašanje, vendar je imel tudi svoje slabe strani. Dijaštvo so uvrstili v razrede. Sinovi nekomunistov niso dobili ničesar, medtem, ko so bili dijaki-komunisti docela preskrbljeni od države. S tako politiko so si hoteli sovjeti vzgojiti zvesto proletarsko inteligenco. Iz tega razloga so bile ustanovljene 3—4 letne »Rabočije fakultety«, večerne delavske šole. Po absolviranju te šole je gojenec lahko vstopil na visoko šolo. V prvi porevolučni mrzlici pa so bili pripuščeni na visoke šole tudi ljudje brez vsake predhodne izobrazbe, kar je povzročilo katastrofalen padeč znanstvenega nivoja šol. Povečani šolski aparat je stavil na državno upravo tako velike finančne zahteve, da je postala v zelo kratkem času potrebna restrikcija obstoječih šol. A ravnotako naglo in brez vsake izbire, kakor so se prej te šole ustanavljale, so se sedaj ukinjale in omejevalo število dijakov, naravno na škodo nekomunističnih, dokler se je doseglo celo manjše število šol, kakor za časa carske Rusije. S tem so se sanje o splošni

izobrazbi razpršile v nič, a še to tako temeljito reducirano število šol ne more država vzdrževati. Učiteljstvo je slabo plačano, kar mu gotovo ne vzbuja ljubezni do stvari. Šolska postopja niso bila že dolgo popravljena in so večinoma v neporabnem stanju. Državna prehrana kratkoma ne zadostuje in dijaštvo začinja trpeti v veliki meri pomanjkanje dovoljne hrane. Da bi temu odpomoglo, išče si postranskega zaslužka, kar nikakor ne more biti na korist vrednosti študija. Rešilno akcijo za vzdrževanje ukinjenih šol so prevzele posamezne gubernije in mesta, ki skušajo sedaj z lastnimi sredstvi vzdrževati svoje šolstvo. — Tako je današnje stanje še slabše, kakor je bilo v carski Rusiji. Nevzdržnost tega stanja uvideva tudi sam predstavitelj ruskega šolstva Lunačarski, ko se pesimistično vprašuje, kakšna bodočnost čaka Rusijo v dijaštvu? — SAZ. —

Opomba uredništva: Ta članek je v ostrem nasprotju z uradnimi statistikami o ruskem šolstvu, ki so zelo samozavestno izdelane. Vendar so njegove navedbe zelo verjetne, ker je popolnoma naravno, da se tako obsežna kulturna vprašanja ne dajo kar čez noč in brez vsakih priprav reševati. Eno je, z oboroženo silo vreči carski režim in vpeljati vlado sovjetov, a drugo je, dvigniti kulturno in gospodarsko stanje uničenega ruskega naroda. Prepričani pa smo, da se bo naši majki Rusiji končno le posrečilo, urediti si svojo hišo in zopet prevzeti vodstvo vseh Slovanov.

Popoldne zvežega zraka obvezno enkrat na teden so vpeljali na avstrijskih srednjih šolah. Ti popoldnevi morajo biti prosti domačih nalog in dijaki morajo dve uri telovaditi, tekati ali se igrati. Poleg tega so vpeljali mesečno po en izletni dan, ki naj bo posvečen eno- ali poldnevnim izletom. — Pri nas se pa dobe ljudje-vzgojitelji, ki so nasprotniki celo običajnega majniškega izleta. Zato bi bila tudi pri nas umestna odredba, ki bi obvezno predpisovala čas, posvečen zdravju dijaštva.

Otvoritev socialne šole v Zagrebu. Kakor doznavamo, se v kratkem otvori v Zagrebu socialna šola. Razdeljena bo v 4 skupine: zaščita mladine, skrb za onemogle, alkoholizem ter venerične bolezni in prostitucija. Glavni predavatelj bo univ. prof. dr. Šilović, predsednik Narodne zaščite.

Zamorec — predsednik visokošolske organizacije. Za predsednika dijaške organizacije visokih šol v New-Yorku je bil izvoljen 17-letni zamorec Artur Waller z utemeljevanjem, da je on za to mesto najsposobnejši. Ta slučaj je vzbudil povsod občo pozornost, to pa tembolj, ker je na visoki šoli, za katero se je pri tem šlo, 2300 slušateljev in med temi samo 12 črnec.

Gozdne šole so uspešno sredstvo pri zdravljenju slabotnih otrok. Imamo jih tudi v naši državi. Nekaj števil iz take gozdne šole: Doba učenja je trajala pet mesecev, šolo je obiskovalo 150 otrok v starosti 9—14 let. Pri 74% otrok je bilo opaziti izboljšanje bolnega stanja po preteku tega časa. Dečki so privzeli na teži povprečno 1.92 kg, to je 0.62 kg več kot enakostari dečki v istem času v navadnih razmerah. Najbolje je ta šola prijala dečku, ki je postal težji kar za 6.3 kg! Takih, ki so privzeli na teži več kot 3 kg, je bilo 19 deklic in 8 dečkov. — Ugoden rezultat take šole je pripisovati dobri hrani, stalnemu bivanju na svežem zraku, telesnim vajam, kopanju in opoldanskemu počitku. Strokovnjaki posebno poudarjajo tudi ugoden upliv teh šol na duševno stanje otrok.

Dijaštvo v Bologni. Italijansko dijaštvo je stanovno zelo malo zavedno. Manjka mu tudi vsaka socialna institucija. Maloštevilni obstoječi zavodi so samo za odlične dijakke. Fakultetnih organizacij ne poznajo. V Bologni so organizirani vsi visokošolci v celouniverzitetni organizaciji »Assoziacione gliogliardica Bolognese«, ki samo preskrbuje svojim članom gotove ugodnosti, kakor n. pr. cenejši nakup knjig, vstopnice za gledališča, koncerte

itd. Edina politična grupa je fašistična, ki je dokaj močna. Ostalim političnim frakcijam ni dovoljeno, da bi se organizirale. Vendar tajno obstojajo. Bologna ima prav lepo univerzo. Tujci posečajo posebno visoko zemljedelsko šolo ter medicinsko in farmakološko fakulteto. S. A. Z.

Vseučilišče v Moskvi je pozvalo profesorico Lino Stern, docentinjo na medicinski fakulteti na vseučilišču v Ženevi, na stolicu za fiziologijo v Moskvi. Državni svet v Ženevi se baje sedaj trudi, da bi obdržal odlično docentinjo doma. — Prinašamo to notico samo zato, ker nam da razmišljati, da razmere v sedanji Rusiji le niso tako strašne in odločno nasprotno duševnemu razvoju ruskega naroda. Človeku, ki brez vseh predsodkov opazuje javno življenje naše majke Rusije, se prikažejo često strani ruske uprave, ki ne zaostajajo prav nič za »modernimi« v zapadni Evropi. Predvsem moramo stvar poznati in šele potem soditi!

Karlova univerza v Pragi šteje v tekočem letu 7311 slušateljev. Med temi je 2825 pravnikov, 1988 medicincev, 1386 filozofov, 1071 prirodoslovcev in 41 bogoslovcev. Žensk je vpisanih 1364, največ na filozofski fakulteti. Inozemcev je 1277. Natančnejše poročilo o Karlovi univerzi še priobčimo.

Nova stavba tehnične visoke šole v Pragi. V nedeljo, dne 21. junija t. l. so položili v Pragi temeljni kamen novi stavbi tehniške visoke šole. Slavnostnemu aktu so prisostvovali med mnogoštevilnim občinstvom tudi predsednik republike T. G. Masaryk, predsednik vlade A. Švehla z ministri, zastopniki senata in poslanske zbornice, profesorski zbor tehnike z rektorjem dr. Brdlikom na čelu, zastopniki vseh drugih visokih šol, vojaških in civilnih oblasti itd. Bil je to za češko kulturo dan, kakoršnega ni doživela od položitve temeljnega kamna Narodnemu gledališču.

Marko Garvey. To je črnc, odvetnik v Združenih državah Severne Amerike. Pred kakimi štirimi leti je imel shode po

Uniji, po Angliji, Belgiji, na Francoskem (v Parizu je zboroval s svojimi črnuhi v Beli ulici, Rue Blanche) in proglašal načelo, naj se vsi zamorci vseh dežel vrnejo v prvotno domovino Afriko, odkoder naj bi se izgnala vsa druga plemena. Tamkajšnja ljudovlada Liberija, ki so jo leta 1822. ustanovili osvobojeni zamorci Severne Amerike in domačini, naj bi se razširila po vsej afriški celini. Napravila naj bi se menda enotna zamorska vera, se izumil zamorski evangelij in zamorski mesija, on pa bi bil papež tej panafriški cerkvi. — A sedaj poročajo novine, da Markus Garvey nima sreče. Zamorci, ki žele ostati v U. S. A. in pridobiti državljanstvo anglosaksonske republike, ga dolžé, da propovednik pannegrizma ali vaečrnstva vleče s protivniki njihove pasme, namreč s Ku-kluks-klanom, ameriškim fašizmom, ki trdi, da je v Kolumbovem svetu samo za belce prostora. Pa tudi v Afriki ne marajo zanj. V zadnjem času je organiziral veliko izseljeniško gibanje svojih pristašev proti republikli Līberiji. Vlada te države pa je poslala v Washington spomenico s prošnjo, naj se ne izdajajo potni listi Garveyevim privržencem za potovanje v Afriko, češ, Liberija namerava ostati v dobrih odnošajih z indoevropskim plemenom in se boji podanikov, ki so zakleti sovražniki belokožcem.

nk.

Nadebudna mladina. Pod tem naslovom prinaša slovenski ameriški list sledečo notico: »Na veliki Columbia univerzi v New-Yorku je univerzitetno vodstvo razdelilo med dijake vprašalne pole. Na ta način se je hotelo prepricati o duševni kakovosti dijakov, ki bodo nekdanj nastopili vodilna mesta v ameriškem javnem življenju. Kar se je čitalo iz teh vrnjenih vprašalnih pol, je silno razočarajoče in izstavlja skrajno slabo spričevalo mlajši generaciji velikoustne ameriške buržuazije. Iz vprašalnih pol se namreč razvidi: Da je velika večina dijakov in dijakinj udana alkoholni pijači (in to v brezalkoholni Ameriki!). Da velika večina iz-

med njih pričakuje stopiti v zakon radi denarja, ne pa take neumnosti kot je — ljubezen. Skoraj vsak dijak misli le na velike dohodke brez posebnega znanja, brez posebnega truda. Skoraj vsak pričakuje v teku petih let po končanih šolah pozicijo, ki mu bo prinašala najmanj 6000 dolarjev na leto. Šestdeset izmed skupnih stoinšestdeset dijakov ne čita družega v dnevnih časopisih kakor športna poročila. — Dasi je to navajanje bistvenih odgovorov ameriškega dijaštva zelo žalostna slika ameriške mlade inteligence, vendar nas v glavnem ni preveč iznenadila. To pa zatgedelj, ker ni ogromna večina našega inteligenčnega podmladka prav nič boljša od ameriške. Primerjajmo jo samo v par točkah. Izkazalo se je, da je ameriško dijaštvo večinoma udano pijači. V prvem trenutku se nam zdi to malo čudno, ko je vendar v Ameriki alkoholna pijača prepovedana. Prepoved točenja alkoholnih pijač pa še ne more odpraviti nagnjenja do pijančevanja, ki se vsled prepovedi vrši tajno, a zato ne v manjši meri. Naše dijaštvo pa pijančuje javno, ker je pri nas to dovoljeno. Bistvene razlike torej ni. Ameriško dijaštvo je v svojih odgovorih odkritosrčno izpovedalo svoje materijalistično prepričanje. Vsi stremijo edinole po službah, v katerih bi imeli velike dohodke, a kolikor možno malo truda. Je svetovni pojav v človeštvu, da izgublja vsako stremljenje po napredku in se udaja popolnemu brezdeltu. Materijalizem prehaja ljudem v kri in mozeg in grozi človeštvu s porušenjem zadnjih socialnih temeljev človeške družbe. Tudi v tem oziru se velik del naše mladine ne razlikuje mnogo od ameriške. Razlika obstoji pač v tem, da naši materijalisti le neradi priznajo to svojo grdo lastnost, ker tli v njih kljub njihovi umazani prodaji še vedno nekoliko slovanskega altruizma, ki dobiva svojo zunanjo obliko v gospodarski kooperaciji, v zadružništvu, medtem ko njihovi ameriški tovariši tega ne prikrivajo. Ta prirojeni čut zadružništva, ki je načelno

nasprotno materijalističnemu egoizmu, izrazažočemu se v izkoriščanju sočloveka, se uveljavlja pri njih le toliko, da se sramujejo svojih materijalističnih dejanj, nima pa toliko moči, da bi ta dejanja preprečil. — Gori navedeno zopet jasno dokazuje, da se mora naša borba proti materijalističnemu valu, ki preplavlja od zapada proti vzhodu ves svet, voditi čim odločnejše, da zajezimo razširjenje tega gorja in svoje zdrave ideje prenesemo še proti zapadu. Dokler se nam to ne posreči, smo vedno v nevarnosti, da bo človeštvo na vseh poljih kulture, gospodarstva in politike nazadovalo in z medsebojnimi vojnami, posledicami materijalizma in kapitalizma, uničevalo. To pa je treba preprečiti.

Na bolgarskih visokih in srednjih šolah se uvede s prihodnjim šolskim letom o bvezno poučevanje nemškega jezika. Dijakom pa se bo nudila tudi možnost, da se naučijo ruski in francoski jezik. — Mislili smo, da se bo po težkih preizkušnjah, katere je preživel po balkanski in med svetovno vojno bratski bolgarski narod, otrešel nemškega vpliva svojega carja Koburžana in svojih germanofilskih častnikov in politikov. Pod vlado idealnega Stambolijskega je to tudi storil, kar pa ni bilo po volji prešnjim. Zato so se izdajalci svojega naroda v družbi z njegovimi izkoriščevalci leta 1923. z oboroženo silo polastili vlade in začeli prave

narodne voditelje na najstrašnejši način odstranjevati. Na desettisoče Bolgarov je že postalo žrtev nenasitne soldateske, ki stoji v službi prodane buržuazije. Bolgarija je že nad dve leti pozorišče stalnega pokolja in državljanske vojne, posledice germanofilske politike. Zopetna uvedba nemščine kot obveznega predmeta dokazuje, da se krvava vlada Cankova noče odpovedati svoji pogubonosni politiki. Bolgarski kmetski narod krvavi, a iz njegove krvi mora izkliti njegova osvoboditev. Upajmo, da ta ni več daleč.

Listnica uredništva.

Deloma radi pomanjkanja prostora, deloma radi nepravočasnega odziva nekaterih gg. sotrudnikov prinesemo informacije o ostalih študijih tako na visokih kakor strokovnih šolah in še mnogo drugih praktičnih nasvetov v prvi številki prihodnjega letnika, ki izide v mesecu septembru. Tako bomo dopolnili serijo informativnih člankov, ki bo, kakor upamo, našemu dijaštvu zelo dobro došla. — Vsem, ki so v prvem letniku sodelovali, se tem potom iskreno zahvaljujemo v upanju, da nam tudi prihodnje leto ne odrečejo svoje pomoči. — Akademski agrarni klub »Njiva« v Ljubljani nas je naprosil, da priložimo zadnji številki letnika njegov poziv abiturijentom. Prošnji smo ugodili.

PROSVETA.

Hrand Nazarianc. Znameniti ameriški pesnik, živi sedaj v Južni Italiji, kjer je Enrico Cardile, napolitanski poet, nedavno prevel njegove pesmi: *Križane sanje* ter pesnitvi *Vahakn* in *Zrevalo*. Pomagal mu je milanski kritik Cesarino Gianini, ki je nedavno obelodanil *Tre poemi*. Nestrpno se pričakujeta poslednji deli Nazariančevi: *Veliki spev kozmične tragedije* in *Luč*. Vse delo Hrand Nazarianca, ki se pričinja s pretresljivimi kiki na križ

prabitih Sanj, je zagon proti neskončnosti. Nazarianc se oddaljuje od zemlje. Na nebu, koder zvezde plešó v večnem vencu, je človek prepuščen lastnim silam. Novi Ikar pade in se spominja, da človeštvo čuti bolečine, ki jih je vredno trpeti in peti. Luč pa je spev osvobodjenja. — *Križane sanje* (les *Songes cancéfiés*) so med tem ugledale beli dan tudi v francoskem jeziku. nk.

Camille Flammarion — mrtev. V svoji zvezdarni v Juvissu je umrl početkom

junija t. l. znani astronom in filozof Camille Flammarion. Pokopali so ga v parku njegove zvezdarne, v katerem si je bil postavil rodbinsko grobnico. — Zaslovel je po svetu l. 1862., ko je izdal svoj spis »La Pluralité des mondes habités«. Najvažnejše njegovo delo obravnava rotacijo nebeških teles. Znana so tudi njegova številna predavanja o popularni astronomiji.

»Mladi junak« Prejeli smo 10. številko lista, namenjenega našim malčkom za vodnika k treznosti. Če upoštevamo nagnjenost današnjega rodu k alkoholu, ki uničuje srečo tisočev in tisočev, spoznamo velikanski pomen treznostne vzgoje naših malih. Zato list, ki ga iz-

daja »Sveta Vojska« v Ljubljani, toplo priporočamo.

»Kmetijska Matica.« V okvirju Kmetijske tiskovne zadruge v Ljubljani izide letôs prvič letna edicija »Kmetijska Matica«, vsebujoča 3 knjige: veliki kalendar, kmetijsko-strokovno in beletristično knjigo. — Cena celotni ediciji 30 dinarjev. Ker sodelujejo izključno priznani strokovnjaki, bodo knjige zelo dobrodošle predvsem onim, ki se zanimajo za naše kmetijstvo in narodno gospodarstvo.

Popravek. V zadnji številki je tiskarski škrat prekrstil umrlega kiparja prof. Jana Šturso v Frana, kar s tem popravljamo.

ŠPORT.

KOLESARJENJE.

Ta športna grana se je pri nas v zadnjih dveh decenijah zelo udomačila. Ni pa to toliko zasluga naših športnih krogov, temveč v prvi vrsti praktična uporabnost kolesa kot prometnega sredstva. Tako vidimo danes, kako uporabljajo kolo v vsakdanjem življenju najširši krogi naroda, kar se uveljavlja pred vsem v mestih in industrijskih krajih, kjer se vozi n. pr. delavstvo na delo skoro izključno s kolesi. Ta so jim postala že nekako neobhodno potrebna. V zadnjem času so začela sicer izpodrivati navadno dvokolo motorna kolesa in avtomobili in to zlasti radi svoje hitrosti ter lastne gonilne sile, pa tudi udobnosti in elegancje. Vendar sta se ta dva konkurenta omejila za enkrat samo na premožnejše kroge občinstva, medtem ko sta za širše sloje ostala vsled svojih visokih cen začasno nedostopna. Vsekakor se bo ta omejitev v dohodnem času z jakim padanjem cen prav temeljito zmanjšala, tako da bo tudi nepremožnemu mogoče posluževati se teh dveh iznajdb moderne tehnike.

Naše dijaštvo se pri svojih potovanjih, s katerimi izpolni precejšen del počitnic,

poslužuje več ali manj tudi dvokoles, če že ne upoštevam na tem mestu intenzivnega sodelovanja posameznikov v kolesarskih klubih. Ker nudi kolesarjenje svojim vnetim gojiteljem zelo mnogo nevarnosti, da si s prediranjem in neprevidnostjo nakopljejo nevarno bolezen, koje posledica je lahko trajna poškodba celotnega organizma odnosno posameznih organov, mnogokrat tudi smrt, zato smatram za potrebno, da jih na kratko opozorim na glavne, dobre in slabe lastnosti kolesarjenja.

Delo, ki ga moramo pri kolesarjenju premagovati, delimo v glavnem v dva dela. Prvič imamo trenje kolesa in tal na eni strani in trenje posameznih strojnih delov na drugi strani, drugič pa zračni upor. Od kar je tehnično izboljšanje dvokolesa z upeljavo pnevmatike, ki ublažuje sunke, in krogličnega ležaja (Kugellager), obe vrsti trenja, omenjeni pod prvo točko, zmanjšalo v taki meri, da lahko govorimo o malenkostnem delu, ki ga moramo za premagovanje tega trenja izvršiti, tvori najvažnejši del pri kolesarjenju izvršenega dela zračni upor, ki se veča s kvadratom hitrosti. Nekoliko energije se seveda tudi izgubi, tako n. pr. s

stresanjem stroja, z nasprotovanjem si gotovih mišičnih skupin itd. — Energija, ki jo porabi kolesar, da prevozi določeno progo, je mnogo manjša od energije, ki jo za isto progo porabi pešec. Tako so dokazali poizkusi in poizkusne meritve, da porabi kolesar, ki vozi s hitrostjo 9 km na uro, in pešec, ki hodi s hitrostjo 4 km na uro, v istem času približno enako energijo. Ravnotako se je dognalo, da rabi kolesar pri hitrosti 15 km na uro enako energijo kot pešec pri hitrosti 6 km na uro. Tu je razlika še večja, z isto energijo izvršeno delo je dva- in polkrat toliko. Kolo je torej **ekonomsko prometno sredstvo**, s katerim si prihranimo mnogo energije in tudi časa. — Ta velika njegova prednost pa se začneja z večanjem hitrosti manjšati. Pri hitrosti 21 km na uro porabi kolesar že dvakrat toliko energije kot pešec pri hoji s hitrostjo 6 km na uro. Tu je sicer časovna pridobitev sorazmerno s prejšnjim slučajem (15 km) nekoliko večja (približno za $\frac{1}{4}$), a poraba energije se je zvečala pri tem za polovico! Vse to gre na rovaš že gori omenjenega zračnega upora, ki raste s kvadratom hitrosti.

Vsak kolesar je gotovo že opazil, da tudi po dolgi in težji turi zdaleka ne občuti tiste utrujenosti, kakor bi pričakoval. Vzrok je ta-le: Pri kolesarjenju se udeležuje v primeri z drugimi športnimi granami najmanj mišičja. So to predvsem mišice iztezalke na stegnu (lat.: quadriceps femoris); poleg teh še mišice v mečih, ki delujejo predvsem pri gibanju pedala s sprednjim delom noge. Pri rednem vežbanju (trajnem kolesarjenju) se te mišice po obsegu neprimerno povečajo in s tem pomnože tudi svojo delazmožnost. Take »hipertrofične« mišice lahko izvršijo mnogo večje delo, ne da bi pri tem povzročale občutek utrujenosti. Vendar rabijo za to povečano delo sorazmerno več »kuriva«, kisika, katerega jim morajo dovažati dihalni organi in organi krvnega obtoka. S tem je najbolj obteženo srce. Ker ne poznamo pri srcu ob-

čutka utrujenosti, ne vemo, kedaj dosežemo skrajno mero za srce še neškodljivega napora. Ravno nemožnost te ugotovitve pa povzroča največjo nevarnost, da srcu s prevelikim naporom škodujemo. Pri srcu se namreč lahko tudi pojavi hipertrofija; ker nima srce v svojem delovanju nobenih odmorov, kakor jih ima n. pr. skeletno mišičje, pa ta hipertrofija ne traja dolgo, temveč jo nasledí patološka sprememba srčnega mišičja, ki povzroči končno, da preneha srce s svojim delovanjem. To potrjujejo dan na dan zdravniški izvidi pri vojaških naborih, kjer se število vsled srčne napake, dobljene s kolesarjenjem, za vojaško službo nesposobnih mladeničev stalno večja.

Iz navedenega razvidimo, da je kolo na eni strani važno prometno sredstvo (ekonomija energije in časa), poleg tega je zmerno kolesarjenje zdrava telesna vaja, združena s še eno prednostjo — z veliko olajšavo spoznavanja dežel in ljudi, raznih znamenitosti itd. Pri tem je treba seveda opustiti misel na rekorde! Na podlagi gori navedenih rezultatov poizkusnih merjenj moram odsvetovati prekoračenje hitrosti od 15 km na uro, to pa tem odločneje onim, ki se poslužujejo koles le od časa do časa (nedeljski izletniki) in pa ženskemu spolu ter mlajšim, še ne docela odraslim ljudem. V neravnem terenu, kjer moramo pri strminah poleg drugega upoštevati še delo, potrebno za dvig lastne teže in teže kolesa, se dopustna mera hitrosti zmanjša na 12 km na uro. Kajti nič ni za srce nevarnejšega, kot je forsiranje strmin. Kakor hitro se opazi pomanjkanje zraka (otežkočeno dihanje) in močno utripanje srca, se mora premagati strmino peš. Dalje je pri dolgih turah za treniranega kolesarja pot 100 km na dan približno primerna, za ženske in nedorasle kvečjemu 70 km. Seveda so vse meje individualno nekoliko različne in se da delazmožnost s trajnim vežbanjem nekoliko povečati, vendar — pri vsakem samo do gotove meje.

Se nekoliko besed o obleki. Le-ta ne sme biti predebela in mora biti porozna, da ne ovira vsled delovanja mišic povečane oddaje toplote in izhlapevanja vode s telesne površine. Biti pa mora tudi dovoljno gosta, da varuje ob odmorih telo premočnega ohlajenja. Priporoča se volneno blago, predvsem volneno perilo in obleka iz takozvanega lodna. — Hrana naj bo zadostna, ne pa preobilna; po kosilu odnosno večerji naj se ne nastopi takoj vožnje, temveč si privoščiti primeren odpočitek. Alkoholne pijače so med vožnjo vsekakor škodljive. Kvečjemu se sme pri kosilu izpiti nekoliko vina, pomešanega z mineralno vodo (brizganec). Pivo je med turo odločno odsvetovati. — V

poletju so najpripravnije jutranje in večerne ure, medtem ko naj se kolesarjenje v vročih dnevnih urah opusti. — Predno se posvetimo kolesarjenju, je umestno, da konzultiramo zdravnika; ravno tako v slučaju, če občutimo pri kolesarjenju kakršnekoli nerednosti v svojem organizmu.

Kolesarjenje nam torej nudi celo vrsto ekonomskih in higijeničnih prednosti, ne da bi zato zahtevalo od nas kakega tveganja našega zdravja, seveda, če ga gojimo pametno, previdno in zmerno. Vsako tudi še tako malenkostno pretiravanje pa nam škoduje, zato bodimo pri kolesarjenju pozorni na meje, stavljene delazmožnosti našega telesa!

FOTOŠPORT.

Vprašanje št. 3.

Kako se delajo portreti in v sobah prostem in v sobah?

Odgovor na vprašanje št. 3. Posnetki oseb ali skupin so za vsakega amaterja najbolj običajen posel, vendar zahtevajo, če hočemo doseči res dobre rezultate, dokaj preudarka in vaje, posebno v sobah. Treba je najti pravilno in najprimernejšo razsvetljava, treba pravilno postaviti aparat, pravilno udesiti, razsvetliti in razviti ploščo. — Svetloba naj bo razpršena, da se lahko krajše ekspozira in da obrazi niso preostro razsvetljeni; gledati je na to, da je razsvetljava plastična in da ne prihaja preveč od zgoraj, ker povzroči to nelepe sence in daje obrazu starikav izraz. Glavno važnost je polagati na sence in svetle točke, ki naj skupno dajo mehak izraz in harmonično celoto. Pri modrih očeh in modri obleki je neobhodno potrebna rumenica. Pri skupinah vse to ni tako zelo važno, ker se ponajveč slikajo bolj od daleč in so vse napake v pomanjšanem merilu. Skoro vedno pa je treba negativ retuširati, ker naredi temne črte pri nosu in ustih

obraz star. Portreti v sobah so mnogo težji in zahtevajo vsled slabe in povsem enostranske razsvetljave skrbne priprave. Tik pri oknu je luč premočna in konture prekontrastne. Najbolj pripravne so visoke in svetle sobe, verande ali svetli hodniki. Senčno stran obraza je treba osvetliti s kakim svetlim zaslonom, bodisi da je to svetel ali bel papir ali blago, stati pa mora najmanj 1 m od objekta; odvisno je to od njegove zmožnosti refleksije in potrebne osvetlitve. Če prihaja preveč svetlobe od zgoraj, se nekoliko zastre okno, če pa od spodaj, se na tla pogrne temno blago ali črn papir. Objektiv naj bo popolnoma odprt ali vsaj malo zaslonjen, ekspozira naj se ne premalo, da se dobi mehko sliko. — Dobri rezultati so mnogo odvisni od vaje in okusa amaterja in so slike tem lepše, čim skrbneje in vestneje jih je pripravljval.

Vprašanje št. 4.

Kako se retušira negativne?

Odgovor na vprašanje št. 4. Če gledamo skozi negativ proti luči, vidimo na plasti tu in tam bele ali črne

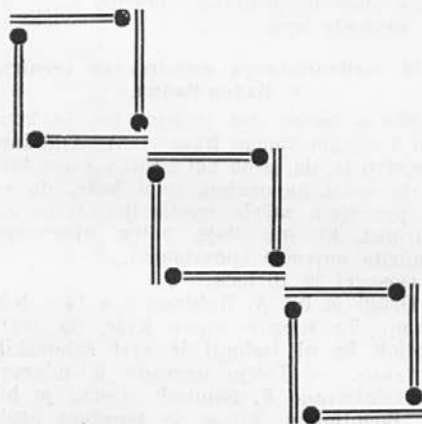
pike. Če se ploščo nepravilno daje v razvijalec, se včasih naredijo zračni mehurčki, ki zabranijo razvijalcu dostop na dotično mesto in tako ostane tam plošča nerazvita — bela. Tudi nastanejo bele pike od smeti ali neprevidnega ravnanja s ploščo. Črne pike se odstrgajo s finim nožičem, bele pa se popravijo na ta način, da se s tankim čopičem, nalahno namočenim v črn ali rdeč tuš pokrijejo. Paziti pa je pri tem, da se pobarvajo samo pike in da barva ni temnejša od okolice. — Retuširanje obrazov je težje in je treba pri tem velike vztrajnosti. Rabi se srednje trd svinčnik, ki je ostro in fino prikoničen (na drobnem smirkovem papirju). Da svinčnik bolje prime, se plast tanko namaže z matoleinom (1 del damarsmole na 5 delov terpentinovnega olja). Manj močne lise se dajo popraviti tudi

brez tega s samim svinčnikom. — Pri portretih je potrebna retuša, da se omilijo temne črte na čelu ali pri očeh, nosu, ustih in na vratu ter popravi obraz, ki je pri večjih slikah na plošči vedno precej pikast. S svinčnikom se prav nalahno črtka po svetlejših mestih, dokler niso zadostno zakrita. Seveda se ne sme odstraniti vseh lis, ker potem izgleda obraz premlad in nelep, ali debel in brez življenja, ker mu manjkajo baš karakteristične poteze. To je stvar okusa, vaje in spretnosti. — Ker ni vsakemu mogoče nabaviti si retuširnega stojala, si pomaga na ta način, da se ploščo položi na steklo okna, tako, da prehaja skozi ploščo močna svetloba; da vsled nje ne trpe oči, se okrog plošče da črn papir. Svetloba postane enakomernejša, če se pod ploščo da medlico (Mattscheibe).

ŠALA IN ZABAVA.

Rešitev ugank v zadnji številki.

5.

6. Eno rokavico je obrnila narobe.

7. (Rebus): MLADINA.

(Številčne vrednosti napisane z rimskimi številkami.)

Preganjaj hudiča z belcebulom. Pred mesecem so na neki srednji šoli v Slove-

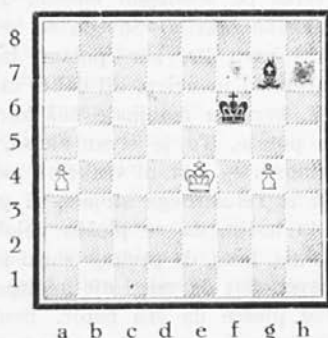
niji priredili dan treznosti. Naloga slavnostnega govornika je bila, da proslavlja vse lepe strani in koristi antialkoholnega gibanja. Proforski zbor je poveril to častno nalogo nadarjenemu višješolcu, ki se je nanjo prav vestno pripravil. A čim bližje je bil trenutek nastopa, tem bolj je slavnostnemu govorniku bilo srce. Kaj bo, če se mu sredi govora — ustavi? Kakšna blamaža bi to bila! Ne, to se ne sme zgoditi, tega junak ne prenese! Rajši se pogrezne v črno zemljo! Razburjenje je raslo, strah se je večal, slavnostni trenutek se je hitro bližal. Treba je bilo korajže, a te je bilo vedno manj. Že je izgledalo, da je katastrofa neizbežna, ko jo brihtna glava pogruntal. S hitrimi koraki se zateče »pod vejo« in si naroči pol literčka — za korajžo. Po končani proslavi so vsi udeleženci govorili o krasno zasnovanem in vsebinsko bogatem slavnostnem govoru in o njegovem avtorju, ki obeta postati ne samo agilen borec treznostnega gibanja, temveč tudi odlični govornik...

ŠAH.

Urejuje Lj. Furlani.

Študija št. 2.

Sestavil H. Otten.

Črni: Kf6, Lg7 (dva kamna).
 Beli: Ke4, kmet a4 in g4 (3 kamni).
 Beli na potezi dobi.

Rešitev študije št. 1.

1. Ka8—b7	Tc2—b2 +
2. Kb7—a7	Tb2—c2
3. Th7—h5 +	Ka5—a4 !
4. Ka7—b7	Tc2—b2 +
5. Kb7—a6	Tb2—c2
6. Th5—h4 +	Ka4—a3
7. Ka6—b6	Tc2—b2

Očividno črni nima ničesar boljšega. Sedaj dobi beli takoj s Th4×h2! Na belo linijo pa črni kralj ne sme radi Kb6—b7.

Partija št. 3.

Damski gambit.

(Sledeča partija predstavlja najvažnejšo zmago Aljehina na Baden-Badenskem turnirju.)

Aljehin	Marshall
1. d2—d4	d7—d5
2. c2—c4	Sg8—f6
3. c4×d5	Sf6×d5
4. e2—e4	Sd5—f6
5. Lf1—d3	e7—e5 ¹
6. d4×e5	Sf6—g4
7. Sg1—f3	Sb8—c6
8. Lc1—g5	Lf8—e7
9. Lg5×e7	Dd8×e7
10. Sb1—c3	Sc6×e5
11. Sf3×e5	De7×e5 ²
12. h2—h3	Sg4—f6
13. Dd1—d2	Le8—d7

14. Dd2—e3	Ld7—e6
15. 0—0—0	0—0
16. f2—f4	De5—e6 ?
17. e4—e5	Tf8—e8
18. Th1—e1	Ta8—d8 ³
19. f4—f5	De6—e7
20. De3—g5	Sf6—d5
21. f5—f6	De7—f8
22. Ld3—c4 ⁴	Sd5×c3
23. Td1×d8	Te8×d8
24. f6×g7	Sc3×a2 +
25. Ke1—b1 ! ⁵	Df8—e8
26. e5—e6	Lc6—e4
27. Kb1—a1	f7—f5
28. e6—e7	Td8—d5
29. Dg5—f6	De8—f7
30. e7—e8 D +	

Črni se poda.

¹ Jasno je, da mora črni razbiti nasprotnikov centrum, ako noče temu prepuščati premoči.

² 11...Se5: je bilo tu bolj na mestu.

³ Z ozirom na grožnjo f4—f5 bi moral črni tu igrati Sd7.

⁴ Sedaj se vidi, da je 20. poteza belega pomenila tudi napad na d8.

⁵ Beli v tej in v naslednjih potezah noče dati nasprotniku nobenih šans, ki bi zavleklo igro.

Izid mednarodnega mojstrskega turnirja v Baden-Badnu.

Skoro mesec dni trajajoč boj je končal s sijajno zmago Rusa A. A. Aljehina. Dejstvo je, da je on kot edini v vsem turnirju ostal neporažen, nam kaže, da se je pri njem začela uveljavljati neka sigurnost, ki mu daje poleg njegovega espirita največje sposobnosti.

Dosegel je 16 točk.

Drugi je bil A. Rubinstein s 14½ točkami. Ta njegov uspeh kaže, da stari Poljak še ni izstopil iz vrst šahovskih prvakov. — Tretjo nagrado je odnesel nepričakovano F. Sämisch. Četrti je bil E. Bogoljubov, ki se je posebno proti koncu turnirja izkazal. Njegov score je 13. Zadnjo nagrado sta si delila dr. Tartakower in Marshall z 12½ točkami. Nato sledijo po vrsti: Rabinovič, učitelj šaha na šahovski akademiji v Moskvi. Grünfeld (11½), Nimovič (11), Torre (10½), Reti, Spielmann in Treybal (10). Vsi ti so dosegli še 50%. Vrstni red je nadalje sledeči: Carls, Yates, Roselli, Tarrasch, Colle, Mieses, Thomas in te Kolste.

POZOR, TOVARIŠI!

Kdor hoče prevzeti v svojem razredu ali zavodu ali tudi kraju poverjeništvu, naj javi čimprej svoj naslov upravi »Mladine«, ki mu bo doposlala vsa potrebna pojasnila. Kdor nabere 10 novih celoletnih naročnikov, dobiva »Mladino« skozi celo leto zastonj. Naročniki plačujejo naročnino lahko tudi v obrokih. Nabirajte naročnike že med počitnicami in ne samo med dijaštvom, temveč tudi med ostalo inteligenco. Naročnina znaša za dijake celoletno Din 20.—, za nedijake Din 30.—. V delu je spas!

UPRAVA.

Knjige

Kmetijske =Matices=

**Ali ste jih
že naročili?**

**izidejo
v jeseni.**

Dolžnost vsakega naročnika je,

da nam pridobiva novih naročnikov!

ZA IZVRŠITEV VSEH V
TISKARSKO STROKO
SPADAJOČIH DEL SE
TOPLO PRIPOROČA

TISKARNA MERKUR

LJUBLJANA, SIMON
GREGORČIČEVA UL.

TELEFON ŠT. 552 ŠT. 13 TELEFON
ŠT. 552

TISKA KNJIGE, ČASO-
PISE, CENIKE, LETAKE,
VSE TRGOVSKE TER
URADNE TISKOVINE

== LASTNA ==
KNJIGOVEZNICA

